

స్వరమును!

కొద్ది వస్తులే గలవు!

మంచిసమయము!

బరొపాఖండ యుద్ధ చరిత్రము

(మొదటిభాగము సిద్ధమైనది.) ధర 8 అణాలు మాత్రమే. పోస్టేజి సహా 0-10-0

ఈ యుద్ధచరిత్రము అందరికి దెలియజేయుటకు ముఖ్యమైనది. మా ప్రకటనలలోనే భేదములేక ప్రకటించుకొనుచు, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రతిభింబ రూపముగ ముద్రించిన పుస్తక మిదికాదు. ఇతరులు ప్రపంచ సంగ్రామమున భాగమునకు యావత్తు యుద్ధమున విక్రయించు అంధకారముకాదు. నిజముగా "విరోపాఖండమున" జర్మని ముదలనుకొని గలగు యుద్ధమునందు వివరించి వ్రాసియున్నది. ఈ యుద్ధ భాగములను అందరు చక్కగా తెలుసుకుటకు జర్మని యుద్ధమున మొదటిప్రతివరుడు జరిగినవిషయము లిందున్నవి. విరోపాఖండము జరుగుటకు సరియైన కారణము తెలుసుకొనువాడు ఈ మొదటిభాగమునందు దెలుపబడిన యావత్తు భాగముల క్రద్ధతో జనివీరినవలెను.

జర్మని, ఫ్రాన్సు, ఆస్ట్రీయా హంగేరుల నిర్మాణము. గతకాలమున విరోపాఖండగిరిన మార్పులు, జర్మని యే కాధిపత్యమును స్థాపించుట, ఇటలీయైకమత్యమందినది. ఆస్ట్రీయా ఏ కాధిపత్యమునో మాటుబాటులు. జర్మనియే కాధి పత్యము ఉచ్చదశకుగలుగుట, ఆధికారివిజృంభణము, రాణువనుదను. క్రేటుప్రిట్ జర్మనియు చేసిన పోటాపోటీలు. బాల్కన్ టర్కీ యుద్ధముల ఫలితములు. విరోపా ఖాండభాగముల యుద్ధప్రయత్నములు. ఆస్ట్రీయా యువరాజు చంపబడిన కనుక పార్వభాగముల ముత్తమత్యుత్తరములు. పార్వభాగములారంభించిన మహాయుద్ధ వివరణములు గలవు.

విరోపా చరిత్రము వింతవిశ్రులముగా నిజకారణసహితముగా నెవరు నిదివరకు వ్రాయలేదని నొక్కిచెప్పగలము. పుస్తకమును దీసి చదివినవారికి విషయముల సత్యానిత్యాలు తెలియును. ఇందులో 30 పేజీలతో చిత్రపటములును, 6 పూర్వోక్తపటములును, 120 పుటల విషయమున్నది. ఈ పుస్తకమును కోరువారికి వి. పి. మూలకమున పంపబడును.

వెంట వెంటనే తిలకించుభాగములు తెలుపబడుచుండును. ఇందులో ఆర్డర్ చేపడవ ముద్రించిన చక్కని ప్రతిమలు గలవు.

మూలమునానా:—సుమీరియర్ వాచ్ కంపెనీ, పోస్టుబాక్సు నెం 167, మదరాస్. ఇ.

వనోపధి న ర్నాపరిల్లా.

ఇది దేహమునందుబట్టు నెత్తురునందు మయ సకల చర్మములను బాగుజేయును. కీళ్ళపోట్లు, పాతవాయువుపోట్లు, కషణము, క్షయకాలములనెరిగిన అన్ని రోగములను దీరించు సమయమును. ఇదిచర్మమునకు కాంతినిగలిగించును. నాడికింతు వలచు పుష్కలముగలిగించును. నెత్తురును శుద్ధిపఱచి వృద్ధిచేయును. దీనివలన శరీరమునకు బలము, ఆరోగ్యముకలుగును.

ఇది సేవాముగను నాడిన పోడన శరీరములో నుపవిధమైన మార్పు గనుపించును. రెండ వీనియు నాడిన పోడన శరీరము బాగుజుండును. సీసా వెల రూ. 1-4-0.

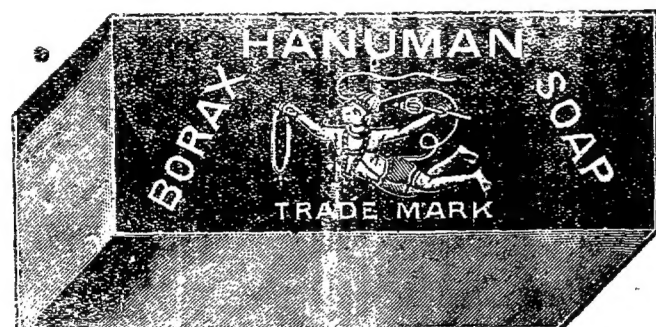
కుటుంబమునందు:—ఇది చర్మమునుపూర్తిగా బాగుజేసి రోగమును తొలగియును. భారతమునుపత్రికాగ్రామ టకు ముందు, నాగవల్లి నెలము వైపులకు మంగు. ఈ రెండుకలిసి నెలరోజుకు సరిపోవుమందు 5-0-0.

డాక్టరు డి. బి. సావంత్, గకర, ఫనసవాడి, నం. 2, బొంబాయి.

Dr. D. B. SAVANT, No. 144 Fanaswadi, No. 2, Bombay.

హనుమాన్

చర్మమునకు నాణ్యమును మృదుత్వము నిచ్చును.

బోరక్సునబ్బ.

ముఖమును యీసబ్బుతో ప్రతి దినము శుభ్రము చేయుచుండిన సౌందర్యము తప్పక కలుగజేయును.

ఎస్. రంగనాథం సెట్టి ఆంధ్ర బ్రదర్స్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము.

ప్రతివారము వేలకువేలు విక్రయము. సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే. శలనొప్పుల మాన్పును. వాయువుపోట్ల బాపును. పార్వపునొప్పుల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టును. నవమూలకలచే హిందూదేశమందు తయారుచేయబడు మంచిమందు. సువాసనగలిగియుండును. దీనిని విదేశములలోగూడ వాడుచున్నారు. పంచభావచీటి మాదిరిగిన మోడము గలగదు.

అమృతాంజనము డిపో, 109, ఫ్రేడిరోడ్డు, బొంబాయి లేక, 6, 7, తంబు సెట్టివీధి, చెన్నపట్నం.

కలరామాత్రలు

డబ్బీ 18 12 మాత్రలు వెల రూ (0-6-0). కలరా ప్లేగులనెనే ఒకవిధమైన అంటుబాడ్యము. ఇది బాలియందు సిరియందు పరమామృతమైన విష పురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగినవెంటనే చికిత్స చేయవలసివచ్చును. కలరా యున్నచోట నివసించి త్రాగుట యుక్తము.

తామర తైలము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-6-0, 12-కి 8-0. ఒక్క మాతామరతైలము డబ్బాను ఆరు అణాలకు కొని వాడుగయందుసాదుట కాచియెడల మితామరనిర్మాణ మగును. నయముకానియెడల మితామర అణాలు తిరిగితిసికొన వచ్చును. అదేకసంవత్సరములు, మాసములు కాధపడిన వారు తక్షణమే సుఖముపొందెడి.

అమృతాంజనం డిపో, 6 & 7, తంబు సెట్టివీధి, జార్జిటౌన్, మదరాసు.

గుంటూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డు.

నోటీసు.

1915-1916 సంవత్సరమునకుగాను గుంటూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డువారికి ప్రేషనరి నష్టముచేయుటకు గాను టౌండర్లు పెట్టుకొనవచ్చును. 1915 వ సంవత్సరం మార్చి నెల 20 తేదికిగాని, అంతకుపూర్వము కాని ఈఆఫీసుకు చేరవలెను.

కావలసియున్న వస్తువులవివరములను మొత్తములను తెలుసుకొనగోరువారు డిస్ట్రిక్టుబోర్డు ప్రెజిడెంటువారిపేర వ్రాసుకొనినా డిస్ట్రిక్టు పరచబడును.

డిస్ట్రిక్టుబోర్డు ఆఫీసు } పి. వి. క్రినివాసరావు
గుంటూరు, 22-2-1915. } (For) ప్రెసిడెంటు.

కస్తూరి.

విషజ్వరములకు, కలరాకు, సందికి, బాలింత రోగములకు, వాతములకు, చిన్నబిడ్డల జబ్బులకు, పుష్టికి కస్తూరి యుపయోగమైన మందని సర్వత్ర తెలిసియున్నది. కాని, కస్తూరి బంగారమున కన్న ప్రియమగుటచేతన, నవరస సమయములందు దొరకుట దుష్టరము. మాడిపోయిందలి కస్తూరియందితర పదార్థము తేలియును తేర్చబడవు. ఇంతవరకు మాతావుతుండి కొనినవారల కివిషయము తెలిసియున్నది. కొననివారి రొకసారి పరీక్షించిన నిజము తెలియగలదు. అట్లు చేయుటవలన కలితి కస్తూరిని గొని మోసపోరు. తులం 1-కి రూ. 30-0-0.

కఫహరి

సీసా 1 కి రూ 1-0-0. వి. పి. సహా 1-4-0. దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనత వలన ఏర్పడును, ఇది అనేక విధములు శైత్యమువలన ఏర్పడిన దగ్గు. శీతకాలమున ప్రబలించు దగ్గు, శ్వాసకోశముల సూక్ష్మనాళములందు ఏర్పడుదగ్గు ఊబ్బసము, క్షయదగ్గు. దగ్గుకు సేవించవలసిన మందు దగ్గు విధమును బట్టి యుండును. అమృతాంజనము డిపో, 109, ఫ్రేడిరోడ్డు, బొంబాయి లేక, 6, 7, తంబు సెట్టివీధి, చెన్నపట్నం.

ప్రపంచచరిత్ర.

ఇదివరకు రెండు గుంటలు తెలుపడినవి. ఇందున్న దేశముల చరిత్రయు సులభముగా భాషలో తెగినవటములతో కథలవలె వర్ణితమగును చండావధ్యతి సంవత్సరమునకు (రమారమి 60 పుటలు) 3 సంపుటలు, చండా రు. 2-0-0. (పోస్టేజితో సహా). ప్రవేశ రుసుములేదు. సంపురము చండా ముందుగ స్వీకరించబడును. కలయువారు— మారిస్కోవ్ త్తమరావు, ఎం.ఎ. ఇంతాద్రిపేట, మదరాసు, ఆసి (హయ్యుడు).

తత్వార్థప్రదర్శిని.

ఈ గ్రంథము అరవమున కీర్తనరూపమున, తెనుగున తంబువర్ణరూపమున, ఫోటోలోడ కిరచిత్రము రూపమున ముద్రంబుబడియున్నది. ఈ పుస్తకములకు వ్రాయు వారికి యోగనిష్ఠయందుగను పటమున్న ఉపన్యసించు సమయపుపటమున్న అమృత రెండుపటములను ఈనాముగా పొందచుండుకయి చట్టమున సమర్పించుకొనుటకు తగుములు ఇది పంపబడును. వెల రు 0-5-0

పోస్టేజి తమిళదేయగును. S. P. P. B. Sri. Swami Tiruvannamalai. శ్రీమత్పరమహంస పరబ్రహ్మసంద యోగీంద్ర స్వాములవారు, తిరువన్నామలై.

రామగిరియాత్ర.

[రామప్రసాదులు సుఖ్యురాలు]

నూర్యోదయ పునరుద్దేగా మేము యమునా సేతువు దాటితిమి. ఈ తర హిందూస్థానమును ప్రాప్తించుటకు ముందే లలిమనోహరములగు నందును. ఇందుకు గారణము లేమి? రామలందు మంచుచేసితిమిని నీ సాంత్వప్రజలకు లేలేయిం దలపోయి చక్కగ చెలియును. ఉదయ కిరణముల వేడిమి. విజిసివిజియి. తుహి-పీచికల తేల్యము. ప్రభాతమంతయు నీరెండుగురులతో బ్రహ్మచారి మొసరుచుండెను. అందఱు మును ఆనూర్యకాంతిచికిలలో మునిగిపోవుచుంటిమి. మార్గ ముఖమున మహాకవి రవీంద్రుడే యుండెను. ఆయనకన్నె యపుడు మార్గములో బడినదో యిప్పుడు వ్రాసలేన వంశే క్రింద నలుగురుకట్టుచు వీచి విపంచికతో ఘోషించుచున్న యును. వంశేనై నమరీవోయోయన్న ఆకాశము. ఒక చోట ననుభూతిమాధుర్యము. ఇంకొకచోట ననూరాపసౌంద ర్యము. ఒకటిరాగము. చుట్టెయొకటి తాళము పాత్రేంద్రనార చన కింకనేమియోయ? యమునాతరంగిణికి జొచ్చినవా రెవ్వ రును దానిసౌందర్యమును మఱచిపోయి. నల్లనినీరు. మెల్ల మెల్లన నుదయించు కెరటములు. నోక్కులు నోక్కులుగా బోలెడు కాంతాటలీలాలము లడచింపన మొనర్చుచోవు. కావున నే కాళిదాసు మహాకవి పురీమల్లికి వేసిన స్త్రీ గ్ధ వేడి యని యాపకమును జీతించి నాడు. అంతయునందెను. అందే శోభాస్వాదనమున మైమఱచితిమో మేమెఱుంగము. వంశేనదాటితిమి. ముందున్న యమునావేరిక తెనుక కేగినది. కాని దృష్టిపంథులు మూత్రము లగ్నమయిన స్థాయాసౌందర్యమును విడిచివచ్చినవికావు. పుట్టింటింకఁ గొవరిగొవరి మొగముక్రిష్ట అంపకాలయాడుబిడ్డలను జూచి యుండురు. మానవచర్యము నభ్యసము నజ్ఞెనది. రవీంద్రుడు ముందువోయెనని యనుకొంటిమి. మేమందఱును బండ్లలో వెక్కిరితిమి. గునగునలాగు గంటలతో గిల్లలు పరువెత్త సాగెను. అటువిటునున్న కృత్రిమపుష్పల పరామృఖములై నడిచుట గనుగొంటిమి. మాలోఁ గొందఱు కంఠములెత్తి

“బాలతన ప్రభాక్రమకుశలాల గంధ బంధురే!

మాతీని తరంగభంగ మాళికాప్రభాజితే!

జయతు జయతు భరత జననీ! సకలభాగ్యకులభినీ”

అను గీతమునాడ వారంభించిరి. మార్గచుభ్యమునందుఁ బల్లెలు గడచినిది సగంములుపోయినవి, సజలములగు నిసుక వాగులు చూచినవి. ఇందుక ఏటవాలుగా విస్తరింప లిప్పలు వెనుబడినవి. నావారు రెండుబాములు ము ప్రాద్దే క్కి నది. కాని కుల పతి (ఇది రవీంద్రుని కి ఆశ్రమ వాసులు నామనేరు) బండి గానరాలేదు. అప్పుడు మాలోఁ గొందఱును సంతాపమునుపించినది. కులపతియుఁ దేగనని కొం దఱు: లేదు, వెనుకనే యుండియుండునని మఱియొందఱు. ఒకరి మాట ఒకరికినచ్చును. ఒక యూహాకాదు. ఒకతలపుకాదు. పలువిధములు పరిపరతెఱుగులు. తుదకు నేను అనితమనార బాహుతో ప్రయాగసేతువువద్దకు వదిలివిన బండ్లెల్ల యనిప్రశ్నిం చితిని. ఆతఁడు నాలుగని వెంటనేపలికెను. అంత నందఱును ముట్టుకొనై క్రేస్తునెట్టికొనిరి. ముఖములకుఁ ద్రోక దైవ్యసాం దేమ దోఁచింది. నాటలాగినవి. సల్లాములు సన్నగిల్లినవి. నవ్వులు నవసినవి. ఏలే కుదిర్చివేళకుములు నాలుగే! ఆనాలు గును సాగినవచ్చినవి! ఇంక కులపతియిందేయో? నడచిపోయెనా? లేక వెనుకవచ్చుచుండెనా? దాదాపు 20 మైళ్లదూరము. ఎట్లని యెండ. గవానోసాంత సహజముగు కఠినభంగము. ఏమియుఁ దొప లేదు. ఒకభిరి, ఒకదైవ్యము, నక్షత్రములవై నేవోయొక భారముగనుచున్నట్లు స్ఫురించెను. అక్కడికి పదిబొంబ దూరమున నొక చెట్టుగురుగు గానవచ్చుచుండెను అచట బండ్లుదిరిపి, అందఱు మన్నికడల నెడవదలుని నిశ్చయించి కొంటిమి. ఆహా! ఏమిభాగ్యము! ఆగురురుమావులలో నంద కాత సద్భక్తముగు నొకచెట్టు నిడగొండఁ గులపతి గానము చేయుచు సాక్షాత్కార మయ్యెను.

“యూడితి! యూడితి! భ్రమణమననీ!” అను సుస్వరక్రమ మధురమధురముగా భావచాలనము గావించుచుండెను.

చట్టిగా పిందూస్థానమున నొకశ్రేష్ఠులమ మగు

నూతనజాతీయ కళాశాల

భోజన వసతిగృహ సహితము.

చిత్తూరుజిల్లాలో మదనపల్లి పట్టణమున నొకశ్రేష్ఠ కళా శాలా నిర్మాణము జరుగుచున్నది. నిర్మాణకార్యములు కడ ముట్ట వచ్చుచున్నవి. సుప్రసిద్ధమగు నారజాసిలోని పెంట్లలు

హిందూ కళాశాలలోని విద్యార్థిభవన విధానము ననుసరించి ఈ కళాశాలలోగూడ జాతీయవిధానమున విద్యాప్రదాన మొన ర్చబడును. మదనపల్లి సుందరమగు చిన్నపట్టణము. వెక్కిరింప వర్ణములనుండి నిర్మాణకార్యములు నిరాంతరముగ జరుప బడుచున్నవి. 25 యకరముల భూమికి యావరణమును ఆయా వరణ మధ్యమున కళాశాలా ప్రధానమహోన్నత మందిరమును విద్యార్థులకు నుపాధ్యాయులకు నివాసభోజనాదికములకొరకు ప్రత్యేక వికాలమందిరములు గూడ నిప్పటికి పూ ర్తియైనవి. ఆకళాశాలా నిర్మాణకార్యముల పరిపూర్ణత నిచట వర్ణింప దీరదు. ప్రారంభమల యూహా యెంతయు శ్లాఘనీయము. సాధారణముగ నీదేశమందలి కళాశాలలో వికాలవ్యాధియను రంగములు లేకుండ నున్నవి. సాంఘికవిషయములు బోధింప బడుటలేదు. మనదేశమునందు కళాశాలలు పట్టణములలోను నగరములలోనుగూడ జనసంక్రేష్ట ప్రదేశములలోనే ఏర్పరుపబడి యున్నవి. అటులగాక అవి జనసమృద్ధము లేని ప్రదేశములం దు ఏర్పరపబడవలయును. చెన్నపురి తిరుచినాపల్లి మున్నగు పట్టణములలోని కళాశాలలకు విద్యార్థుల సంపుటనల చారి యోగ్యమునకు భంగము కలుగుచున్నది. వారు దుర్బలలగు చున్నారు. భౌగోళికలగుచున్నారు. మదనపల్లిలోని కళా శాల ఈ విషయమున చాల శ్రేష్ఠముగ నున్నది. చాలమంది విద్యార్థులు రాజధానియందన్న ప్రక్కల నుండియు దూరపు పట్టణములనుండిగూడ విద్యాభ్యాసముకొరకు మదనపల్లికి వెళ్లుచున్నారు.

మదనపల్లికి ఆరమైజుదూరమున నది కావలిదని ఉన్న తిరుగు మెరకభూమివై ఎత్తరాళ్లతో నీమహా వికాలభవ నములు కట్టబడినవి. రెండవ తరగతి కళాశాలకు సుబం ధించిన విద్యనేర్పటకు వలయున దంతయును పూర్తి యైనది. ఇప్పుడు దేశముననున్న కళాశాలలన్నియునుగూడ నీ కళాశాలలో నొకయాలనిముడగలవు. బి. ఏ తరగతి 1917లో ప్రారంభింపబడును. అంతల కింకొక కట్టడమును ఎఫ్. ఏ. తర గతి బాలురందరు వచ్చినను సరిపడునట్లు మరికొన్ని కట్టడము లును కట్టబడుచున్నవి. జ్యూనులలో నీతరగతి తెదవవకును. విద్యనేర్చు తరగతులందఱును గదులు 18 అడుగులు ఎత్తుకు చాల వికాలమును గలిగియున్నవి. రాళ్లతోను పిమెంటుతోను ఉక్కుదూలములతోను కట్టబడినవి. ఈగదులవై విద్యార్థులు నివసించుటకు వెద్దవెద్దగదులు కట్టబడినవి. కళాశాలాసభా మందిరము 100 అడుగులు పొడుగును 36 అడుగులు వెడల్పును 31 అడుగు ఎత్తునుగలిగి మహాగంభీరముగ నున్నది. పుస్తక భాండాగారమున పఠనమందిరమునకుల 90 అడుగులపొడుగు గలిగియున్నది. ఇదివరకు పెంట్లలు హిందూకళాశాలలో ప్రాధెనుగానున్న వారిక రీ కళాశాలకు (ప్రిన్సి పలు) ప్రధానోపాధ్యాయులుగా నియమింపబడిరి. వీరి సక్రమరైన మదర్స పాఠముకుటచే సర్వవిధముల కళాశాలాభివృద్ధి నొనర్చుటకు వీరర్హులని ప్రత్యేకము వారిని నియమిం చిరి. తిరుప్పూరు విశ్వవిద్యాలయమును పెంట్లు ఆంగ్రెసు విశ్వవిద్యాలయమునుగూడనుపాధ్యాయునిగానున్న ఇ. బి. నో బిలుకన్యాయును మరి యార్హులను. ఏ. లను మరికొంతమంది బి. ఏ లను వీరికి సహాయోపాధ్యాయులుగ నుండురు. ఇట్టిసి తియింపుచు ఏకకళాలయమునుగూడ సమర్థులగు నెట్టి యు పాధ్యాయులంతయుండి కనుబడును. ఈకళాశాల రాజధానికంత టికినిగూడ నుపయోగించుటకుగాను దీనియందు మైనార్డులు తరగతులలోను ఎఫ్. ఏ. రెండవ నంబర్లము తరగతిలోను తెలుగు-ఆరవము-మళయాళము-హిందూస్థానీ - సంస్కృతము గూడ నేర్పుటకేర్పాటుగా చేయబడినవి. 1916 వ సంవత్సరము తరువాత పరిభోగ్యమాములు తెరవబడువు. ఆమందిము లిదిగ రనే కట్టబడియున్నను తగినపరిభోగక సామగ్రిలు ప్రస్తుతమున కొనుట యసాధ్య మగుటకులని నిబంధ చేయవలసినవచ్చినది. మూడవ గుమి (గుంపు)లోని విషయములును చరిత్రగ్రంథము సంస్కృతము దేశభాషలు ఎఫ్. ఏ తరగతివారికి ఈసంవత్స రము జ్యూనులలోనే ప్రారంభింపబడును. ఈ కళాశాల తో విద్యానిషయమున గాజధానికళాశాల తీసిపోనిరీతిని విద్యనేర్పటయేగాక సాంఘిక మతవిషయములనుగూడ నేర్పి విద్యార్థులను ఆరోగ్య నైతికసాంఘిక మతవిద్యావిషయముల పరిపూర్ణులనెట్టి దేశసేవచేయుట కన్నివిధముల తగినవారినిగ నొనర్చుట కుద్దేశింపబడినది.

ఆరోగ్యవిషయమున మదనపల్లి చాల సుప్రసిద్ధమగు ప్రదేశము. కాన నిప్పటికి పాశ్చాత్యవైద్యులు తిరుచుల్ల రామజీయక దివ్యనాథిలామను, శీతలనాథానుభవనాంధ్రుల నను వచ్చుచుండురు. ఈ కారణమువలన నే ఇచట తుయ గోగుల కొక వెద్ద చికిత్సాలయ మేర్పరుచుట కుద్దేశింపబడి నది. కళాశాలాభవన మత్తుత్తమజ్ఞాన మలంకరించియున్నది.

అనిలిపెంటుక్కుగా రధ్యక్షులుగను ఎర్నేస్తుఉడ్డుగారు గౌరవకార్యదర్శులుగను పనిచేయుచున్న దీక్షాభ్యాసమాజము వారిచే పోషింపబడుచున్న 22 విద్యాలయములలో నిదియొకటి యేయున్నది ఎర్నేస్తు ఉడ్డు గారిప్పుడు మదనపల్లిలోనున్నార గాని ఈమదనపల్లి కళాశాలదక్షిణహిందూస్థానమునందలివారికి చేయుగల మహోపకారము మరియేవిద్యాలయమునుగూడ చేయ బాలదని మేము తలంచుచున్నామని వెట్టుకోట్టు స్పష్టకేటకు పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

వంగవోలు పశువుల ప్రదర్శనము.

ఫిబ్రవరి 28:— నిన్నటిసమాచారము తెలుపబడిన విధప పశువుల నేకముగ వచ్చినవి. ఈసంవత్సరమునకొనినటులే పశు పుటచాలకకు ౨౪౪ వచ్చినవి. అందులకు కార్తియందు వర్షము సరిగనుండకపోవుట వంగవోలులో పశువులజబ్బు అన్నవర్షి తెలియుట ప్రదర్శనదినములు సరిగ కలియక పోవుట మున్నగు కారణములు చెప్పబడినవి. కడపటికే ముఖ్యకారణము. పశు వులను కొనుటకు విదేశీయులెవరును రాకుండుట మరియొక కారణము.

ఏకాగ్రణముచేతనైనను పశువులసంఖ్య కొంతతగ్గినది. కాని చాలతగ్గియుండలేదు. ప్రదర్శనావరణలో నిరుడు 866 పశువులుండెను. ఈ సంవత్సరము 514 పశువులున్నవి. ఆరణమునకు వెలుపల ప్రత్యేకము విక్రయము కొరకు చేబడిన పశువులు చాలగలవు. ప్రదర్శనమునకు నెల్లూరు గుంటూరుజిల్లాలలోని పశువులకుమాత్రమే ప్రవేశము గలదు. గుంటూరుజిల్లాపశువులే హెచ్చుగనున్నవి. వానిలో వంగ వోలుతాలూకాపశువులే 100-కి 90 వంతుననున్నవి. సంఖ్య తగ్గినను నాణ్యము తగ్గలేదు. మంచిమంచి వంగడములపశువులు ప్రదర్శింపబడినది. కొడెమాడలు బహు నాణ్యమైనవి వచ్చి నవి. పాలపప్పులచ్చినమాడలు నడిమిపప్పులచ్చిన మాడలుగూడ నున్నవి. వానిలో మొదటితరగతిలో నందమైవపశువులు చాల గలవు. వానిరకమున వంగడ మేర్పరుపబడుట ప్రత్యేకమని చాలమంది యభిప్రాయపడిరి.

పశువులలో క్షీణదశ ప్రారంభమైనదనియు క్రమక్రమ ముగ నది ప్రబలుననియును కొందరనిరి. దానిని నివారణ చేయుటకు సహకార విధానమున నొకసంఘమేర్పడి పశువులనుత్పత్తి చేయునేరీ నేర్పరుపదగు నను విషయమును చర్చించుటకు నేడుసాయంకాల మొక ప్ర త్యేకసభ జరుగును. ఆసభలో దినానుబద్ధుల ఎన్.డి. స్వా మికన్నుపిల్లేగారును వారి సహకార కార్యద్యోగులును రైతు లును కలసి ఈవిషయమును చర్చింతురు.

6 గురు మధ్యవర్తిత్వపశువులను పరీక్షించిరి. వారంద రును గూడ ననుభవజ్ఞులగు భూస్వాములు వారిలో కొటయ్య నాయుడుగారు మదరాసు వ్యవసాయక కళాశాలలోను బొంబ యి పశువుచికిత్సా కళాశాలలోను కృత్కాంతచెంది యుండిరి. ఇప్పటికి 5 రకముల పశువుల పరీక్ష ముగిసినది. ఇరికను మరి కొన్ని రకములు పరీక్షింపబడవలసి యున్నవి.

అప్రత్యేకసభ నేడు జరిగినది సహకారవిధానమునట్టి నేరీనేర్పరుచుటవలన నదిగౌరణముగ లాభము లేలువ్యాపార ముకాదనియును ప్రభుత్వమువారి ప్రత్యక్షమైన ఎడ్వకొన్ని టిని తెల్పించి ఆయాప్రదేశములలోనుంచినవో రైతులను సహ కాగ్రసంఘములలో సభ్యులగు వారికి సహకార సంఘముల వారు సహాయముచేసి నుంచి వంగడముల పశువులను కలిగింప వచ్చుననియును తీర్మానింపబడినది. గా॥ కాద్దూర్గారు చెన్న పురినుండి రేవువచ్చెదరు. ఉదయము 9-30కు పురపాలక సంఘ మువారి హోమాశ్రీత్త ద్వకాలకు శంఖుస్థాపనము చేసెదరు. సాయంకాలము ప్రదర్శనస్థలమున బహుమతుల నొసంగెదరు.

క్రీడి శ్రేష్ఠులైన గోక్షేగారు.

- సీ॥ స్వాగత్యముజేసి! వారుల్లె యానాటి!
- దేశాలదిరుగాడు! దీక్షుకట్టి!
- సకలమానకోటి! సమముగా నుభయింప
- వలెనంచుమోనిన! పక్షుమొకటి!
- మైందవడేంపు! దొన్నకృమేవిధి
- గట్టెక్కుననుగట్టి! కాంతుయొకటి!
- నిగ్గుంధముగ విద్య! నేర్చెదలాగున!
- జేయింపవలెనను! శిక్షయొకటి!
- గీ॥ అచ్యుతంబుగ నలవడె నంచు మేము!
- రంజిలుచునుండెనయ్యయో రక్షుండ!
- ఎవరికిని చెప్పకుండంగ భువినవిడిచి!
- మోహదంబున బోయితే మోక్షమునకు॥

జా.బు.లు.

విశేషముల ప్రకటన

ఎల్లనూరు బ్రాహ్మణులు:—చర్చ యాపినందున ప్రకటించబడును.

తోట సీరయ్యగారు:—ప్రకటించబడును.

పురవాసి (చిలకలూరిపేట) తాము వ్రాసినదానియందు పట్టి విమర్శయేకాని విషయము లేదు. లోపము లిట్టివియని వ్రాసినగాని ఉపయోగము లేదు.

పున్నురరాజు జగన్నాథరావుగారు:—విషయమును మరీయొక్కరూ వ్రాసియున్నారు.

బోగమువిద్యానలతులకొక విన్నపము.

ఆయా:

1915 సం॥ ౧౦ ఫిబ్రవరి 22 తేది ఆంధ్రప్రదేశ్‌యందు వ్రాసుబడిన “బోగమువిద్యానలతులకొక విన్నపము” అను వ్యాసమును దిలకించుభాగ్యము లభించుటచే నాసోదరవిభానంబును ఇవ్వించుటగా వేడుకొను చున్నాను.

సోదరి సోదరులార! ప్రస్తుతమీ భారతదేశ మందెల్ల డల నావరించిన యజ్ఞానధ్వారాంతంబు జ్ఞానప్రభాకరుని మయూఖంబులచే బహుపంచలై దూది పింజలంబుల మాడ్చి నెగరి పోవుచుండుట మనము విలోకించుట లేదా? ఎచ్చటజూచినను ప్రతిజాతీయుడు తమ సంఘదురాచారంబుల రూపుమాప సభల గావించుట మనము వీక్షించుటలేదా? దురాచారముల రాసియైన మన సంఘమును సంస్కరించు కొనుట మనకు విధిగాదా? సోదరులార! ఇంకెంతకాలము దురాచార దేవతా కంబున కయనించు చుండుదు? లేదు! మీకనులను తుడుచు కొనుడు! నజానైపుల మీకటాక్షముల బరపుడు! మీలోడి సోదరుల గాంచుడు! మీరాపథం బవలంబింపుడు! ప్రకృతము. కవుతవరంబున ము! చిత్రజల్లు వెంకటాచలపతిగారు బోగము విద్యానలతులకొక సభగానించుటకై యేర్పాటుచేసినట్లు పత్రిక వలన తెలియుచున్నది శ్రీ! వెంకటాచలపతిగారు నెల్లూరు మండల కార్యదర్శిగారి యభిప్రాయము ననుసరించి తత్సాంఘీకుల కెల్లరకు నొకసభగావించుట కంగీకరింప వారికి వ్రాతు రని నాయాశయము. మరియు, బోగముకులమునకు సంధించిన వారెల్లరు తత్సంఘ మభివృద్ధికివచ్చు పథంబాలోచించుచు తమ యభిప్రాయంబుల పత్రికాముఖంబున చర్చించెదరుగాక.

ఖమ్మం మెట్టు. వాణికర్ల రంగయ్య.

II

గోత్రనామములు.

ఆయా:

ఈ నెల 28 తేది పత్రికలో పి. పల్లయ్యరెడ్డి గారు తమనివాసము తెలుపకవ్రాసిరి. గోత్రమునగా సమాహము. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులు ఆయాముఖల వంశములందు పుట్టినని భావించబడదు. మానవులందరు ఆదిమముఖల సంతతివారే. మొదట సాత్విక (తెల్లని), రాజస (యెర్రని), తామస (నల్లని) కులము (సంఘముల) వారందరి. ఆ మాడు కులములవారు పరస్పర సంబంధ బాంధవ్యములచే కొంతకాలమునకు బహురంగులవారయిరి. తరువాత జనబాహుళ్యములో జ్ఞానాజ్ఞానపుగుర్తులకు నాల్గుభాతులపేర సంజ్ఞ లిడు కొనిరి. దేశోపదేశముల బ్రాహ్మణులు, దేశపాలకులు క్షత్రియులు, దేశ సంరక్షకులు వైశ్యులు, దేశ సేవకులు శూద్రులుగా నెన్నుకొనబడిరి. అనగా యిది యొక యాద్యోగముల వంటిది. అప్పుడు పదేశములలో నాల్గుభాతుల వారందరి. వారియుద్యోగమునబట్టి వారివందరిని ఋషులనియే పిలిచిరి. ఎంతమందియో శూద్రులకులయు (సంఘము) లయందు బుట్టి వేదమంత్రములను ప్రచారము గావించినవారు కలరే. ఉపనిషత్తులు చూచిన తెలియగలదు. కొంతకాలమునకు ఆయా సంఘములను వేర్వేరుగ కొందరు ఋషులు సంస్కారవంతులుగా జేయుటచే నారువారు వారివారిని తమ ఋషులుగా చేసుకొని వెట్టుకొనిరి. శూద్రజాతివారు అప్పటికిది యొక ముఖ్యావసరముగాక విడిచిపెట్టిరి. చూచితిగా సమృద్ధిమైన వేదమతము విడిచిన తరువాతనే నానాభేదములగు వైశ్య, శూద్రులు, లింగాయతాదిమతములవచ్చి దేశమును భ్రష్టికరింప జేసినట్లు ఒకేబుద్ధితోనున్న యీ నాల్గుభాతులు వైమతములు వచ్చిన తరువాత ఈర్ష్యలుపొంది దేశస్థులదాయకము లయినవి. కనుక గోత్రనామములు అన్ని జాతులవారికిని గలవు. విమర్శలేమిచే కానరావచ్చును. మాడుగులు. కల్యాణం. వీగాస్వామినాయుడు.

III
మంగోలు పశువుల సంత

ఆయా:

నేటియుదయము సంతప్రారంభమైనది. సంత కమిటి చేర్చుకొని తమకుఁదొవ నాలుగు ముక్కలు చదివినారు. మీటింగు ప్రసిద్ధింబు సర్ శ్రీ! శంకరనాయుడుగారు యేవో రెండుముక్కలు చెప్పినారు. వీరి ప్రసంగముల విని వివరింపులు వెంటనేలేచి సంతదొడ్డిలో తిరిగి వచ్చినారు. సంతదొడ్డిలోని కేగినప్పటికి మూడు రెండువందల పశువులు మాత్రమే యున్నవి. పశువుల గట్టివేయు మేకులు మాత్రము మూడు వెయ్యి కానవచ్చినవి. జనులందరు “యీపాడు సంతేల జూడ వచ్చితిమిరా” యని యనుకొనుచు వెళ్లినారు. ఈ సంతేలిధముగా జరుగుట కనేక కారణములు కలవు. కమిటిలోని మొదలంతా చిన్నవారు క్రొత్తవారైన యున్నారు. వీరిలో ఇద్దరో ముగ్గురో రైతులు మెంబర్లుగానున్నను కమిటి మీటింగులకు రాలేదు. తక్కినవారికి రైతుయొక్కయు పశువులయొక్కయు యనుభవము బొత్తిగాదెలియదు. సస్యములు పెరుగు కాలములో వర్షములులేక గిట్టకపారి వెరులు తొందరగా గోతరువచ్చినవి. తరువాత వర్షములు కురిసినవి. బొత్తు పెరిపుకు కోయబడు బ్రాయము రాకమునచే సంతయేర్పరచినారు. ఇప్పుడు వెన్నెలలోజూల కనుక కుప్పలు చుహునూలు చేసికొనుచు జనులందరు దీని కారణమునను బొత్తువెరుచక్కగా వెరుగఁదలవలయు పశువులు బొత్తిగా రాలేదు. వచ్చిన పశువులకుగూడ శల్యములుకనుబడుచు చర్యారవ్యమై యున్నవి. ఆ పశువులను ఆందులో ముఖ్యముగా నావులను జూచినయెడల కంట నీరు వెట్టువలసియే యున్నది. ఈ సంత త్వరము సంత జరుగునని పడువైదు దినముల క్రిందట దాక బతుపోవకులకు బొత్తుగా దెలియదు. దీని కనుగుణముగా నితరదేశములనుండి కొనుటకు వెవ్వరు రాకపోవుట. సంత కమిటివారు స్వల్పభూమి పొడించుచు రైతులతో కలసి మెలసి యాండకయు వారికన్యముఖముల నరయకయు సంతకు తగుకాలము చక్కగా యోచింపకుండుటయు దీని కవగతమై యున్నది. గతసంతత్వరమందు మంచి విలువకలిగిన కోడెల నీ కము తెగుమతిచేయబడినవి. పశువులుగూడ తగ్గిపోయినవి. ఇట్టి స్థితులలో సంతను ప్రతి సంతత్వరము నిలిపి మూడు సంతత్వరముల కొనసారి యేర్పాటుచేసిన బాగుండునని యనేకమందభిప్రాయులై యున్నారు.

ఒకరైతు.

IV

కంచి హిందూబాలికా సంతశాల

ఆయా:

హిందూబాలికాసంతశాల కంచిలో రాజవీధిలో గొల్లవారిభవనమున నెలకొనిపడెడి యొందుటయు, నయ్యది “యూనియన్” అను సాంకేతిక నామముగల కమిటివారిచే బాలింపబడుచుండుటయు లోకవిదితము. గౌరవనీయులును, న్యామయూర్తులును, నగు యె. టి. వి. శేషగిరియయ్యుడుగారి యాజమాన్యముక్రింద సీబాలికాసంతశాలయొక్క తృతీయ వర్గ తృతీయము జలంబుపడెను. ఈఉత్సవమును చూచుగుతూ వాలములో మెసర్సు ఆవిలెసంటుయ్యగారు, సి.పి. గానుస్వామి య్యర్ గారును, కలవలరామానుజంశ్రేష్ఠిగారును, నింకననేలలు మదరాసునుండి విచ్చేసియుండిరి. పాఠశాల భవనద్వారమున న్యామయూర్తులు శేషగిరియయ్యగారిని మాలచే నలంకరించిరి. ఇరువురు బాలికలు హారతిపాటులు పాడిరి. భవనములోనికి బ్రవేశించినయనంతరమ వారు సభాధ్యక్షులుగ నెనుకొనబడిరి. ఈ పాఠశాలయొక్క యాధ్యాపియని శ్రీ పార్వతియమ్మ గారు స్వాగతోపన్యాసముగావించిరి. ఆవల భానుండను కవి కరుచే రచియింపబడిన యుత్తర గోగవాణంబున సంస్కృత నాటకమునం దొకరంగమునందలి కథను, సావిత్రి నాటకము నందలి కథను తెలుగునకు నజానునకును బాలికలుప్రదర్శించిరి. ఈ ప్రదర్శనములు ద్రక్షు కుల నా నంద సాగరము వ మంచి న వి. మధ్యే మధ్యే పా నీ య మ ను నట్లు అప్పుడప్పుడు ఆంగ్లేయ భాషలో గొన్ని పద్యములను కంఠోక్తిగ చెప్పిరి. బాలికలకు బంగారుపతకము, వెండిగిన్నెలు, పుస్తకములు, కంచు కూరలు, బొమ్మలు మున్నగునవి బహుమతు లియబడినయనంతరమున శ్రీయత రామనాథ శర్మగారు సాంకేతిక చరిని అనగా రిపోర్టును చదివిరి. ఆవల సగ్రాస నాధిపతిగారు శ్రీ విద్యను గుఱించియు, ఆవిలెసంటుయ్య గారు హిందూశ్రీలకు (మిమనరీజు విద్యగలపుటలో) జాల కిడువాటిల్లును గాన హైందవ జాతీయ పద్యముల ననుసరించి హిందూ బాలికలకు విద్య నిష్పించవలయు ననుటను గుఱించి యు, శ్రీయత సి. పి. రామస్వామయ్యగారు కీర్తిశేఖులగు డి. బి. సోమసుందర శాస్త్రియారు గారి జ్ఞాపక చిహ్నముగా పాఠశాలకు భవనము నిర్మింపబడవలెననుటను గుఱించియు యుక్తియుక్తముగ సుపర్యసించిరి. శ్రీ పద్మయమ్మ

వారినిపాతము.

[కప్రకొండల వేంకటరావుగారు]

ము! తుదకొక దర్శనభాగ్యమిచ్చితి కదే తోరంపునంతోవ. మీ మది సిద్ధింపగ వాదవాదన భువంబుపాతమా! నీవు నా కదెచెంతక విలసిల్లుము! బ్రదుకమానాకాశం గాంబునెక కొదతోమబ్బులుముద్దువెట్టుకొన నాలోచింపబోద్యంబునై. ఉత్పలమాలిక.

వారినిపాతమా! యిటుల పర్యవశ్య రహస్యనీతులక వైర్వవిహితై రదనచంక్రియనంగ గుహానంబు, మం జీరమనంగ పాదపవిశేష పదంబులు, వ్రేలుము త్రియాల్ చేరక కైలకంఠముల, పద్మిమెఱుంగనరాయి టాకు న వ్యాగిగఁ గావించి తొలిపల్లె, తెఱంగునమ్రాయుచుండుతే కోరిక నాట్యమాడెదె, యతుంతతపుండలబ్రాలు వోలె, శెల్పారెదె, చాటుచాటు వెలివత్తువె, చూడవంగ నారపర్ త్తరులు నీదు పోడెలు, తెప్పిదియంచు నెఱుంగలేము, నా నూగున నగ మేమికలదో గ్రహింపగలేము, కాన లో ఘోరవృత్తుగాళిక దావక సుగోష్ఠిసతంబును బోధనేమ నీ నీరము తన్నదావక వినిర్మలదృష్టి మనోహరంబుగా దూరమునివ్వనాంతరపు దుర్గమపుంగనుమక పృజించెనో! భేరినాదముకొ వినుచు దిల్లలు బద్ధిడివచ్చువట్లు నిక జేరి వియచ్చుగాంగనపు శ్రీవిలసిల్లెడు నాడుబ్రాయపుం బూగుఘో బోల్లి మోహలయి పూర్ణమతుల్ ముదుగుళ్ల తెక నెఱుగో

తీరున శేషమీను నిను తెల్వికి నిల్కడంచు జ్ఞానుల ప్లూరసి సన్నుతింతుగద యాతురతక నిశుజేరు మానవుల్.

శాలునను బుజమునై వేసికొనుట

న్యాయాధికార తిరస్కారము.

యవకలగు సివిలియను యాద్యోగము.

కొంతకాలమునకు పూర్వ మొక బ్రాహ్మణపురోహితుడు కాలకు కొకదానిని బుజమునై వేసికొని పోయింటు సీ డ్రోల్లో పోలీసుకొర్టులో సాక్ష్యమిచ్చుటకు వెళ్లెను. ఆ రీతిగా కొర్టునకు వచ్చుట మర్యాదగాదని మేజిస్ట్రేటుగారు తలంచి ఆతనికి 750 రూపాయలు జల్పూచావేసిరి. అందుమీద నా బ్రాహ్మణుడు అపీలుచేసెను. “నేను సాధారణముగ నిట్టివేష ముతోడనే వచ్చెదను. నేను రెండుకాలములను తెచ్చెదను. వానిలో కొకదానిని బుజమునై వేసికొనును. రెండవదానిని చంక తెట్టుకొందునని బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన సమాధానము మేజిస్ట్రేటుగారికి తృప్తికరముగ నుండలేదు. మేజిస్ట్రేటుగా రాజేషించగనే నేను కాలవను బుజమునై నుండి తీసివేసితిని నేను బ్రాహ్మణ పురోహితుడను. మా తెగవారం దరిటులే కాలవలక వేసికొందురు. బుజముమీదనుండి కాల వను తీయుట మాకు మర్యాదగాదని అపీలు వాడ్యూలమున నాబ్రాహ్మణుడు నడిచెను”.

“బుజముమీద కాలవను వేసికొని కొర్టునకు వెళ్లుట న్యాయాధికార తిరస్కారమగునా? అనునది ముఖ్యమగు ప్రశ్న గానున్నది. శరీరమున బట్టతో కప్పుకొనకుండుట యాత్రే పణియముగాని కప్పుకొనుట యాత్రేపహ్లామగాదు. వెంక కొకసారి అప్పు బామియను నతడు శరీరార్థ భాగమంతయు కొక తెల్లని కాలవతో గప్పుకొని చంకనొక పెద్ద తెల్లగుడ్డ గాడుగు పెట్టుకొని కొర్టునకు వెళ్లగా ఆ కాలవను తీసివేసి గాడుగు క్రిందపడ వేయుచు మేజిస్ట్రేటు గారాజ్ఞాపించిరి. అం దుల కతడు పట్నన పెద్దవత్సవ వయ్యెను. అతడు న్యాయాధికార తిరస్కార మొనర్చినని యతనిపై నేరమును మోపిరి. లోరెస్సెబుగారతని పక్షమున హోమోలో వాదించుచు మేజిస్ట్రేటుగారట్టి యుత్తరపు చేసినప్పడ తడలుల నవ్వుట వింతగా దనినదివిరి. నాకిందులో న్యాయాధికార తిరస్కారమేమియు నుకనపడదు ఈపడుచువాండు (మేజిస్ట్రేటు) తమయధికార మర్యాదల విషయమున చూపుచున్న శ్రద్ధన్యాయ నిర్ధారణంబు వినియోగించిన చాలాభము కలగగలదని ఆ యభి యోగమును విమర్శించిన చాయికోర్టు జడ్జిగారు నడిచిరి నేను గూడనంతకన్న నిపుడు చెప్పన దేమియునులేదు నేను జర్మానాకొట్టివేసితి” నని ఈఅపీలును విచారింపిన జడ్జిగారు బట్టకు పేరేరాగాదు తీర్పువాసిరిని నిలోనినుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

ధర్మములకు లక్షయాద్యముల నొసంగిన శ్రీ కృ. రామానుజ శెట్టిగారు ఈ పాఠశాలభవన నిర్మాణమున కవి అయిదు వందలం విరాళమిచ్చురని తెలియజేసిరి. వీరి యుదాహరణసము నెఱింగిన వారు లేరు కా ంబోలు. లేకున్న నత్తరి వీరిని పురి కొల్పి స్వల్ప మొత్తమును అయిదు వేలంగ జేసి యుండురు. ఈ స్వల్పము చా న మీ శ్రేష్ఠి గారియదలచికొనిన సామ్యులోఁ బ్రథమభాగముగా నుండునని భావించు వాడె. ఆగ్రాసనాధిపతి గారును అట్టివెంటుమ్మ గారును మాలతో నలంకరింపబడిరి. వందసోపన్యాసముతో నీమూడవ వర్గంతుత్సవము ముగింపునకుఁదేలుడెను. కొల్లవారి భవనమున అల్పాహారవిం దొనర్పబడెను. శ్రీ వేంకటాచలపతి యీ పాఠశాలకు సకలసంపత్తులొసంగి చిరకాలము ప్రోచుచుండుగావుత. టి. శ్రీనవాస రామచార్యులు.

చెన్నై వెళ్లడ భావమూర్తిగారు:—మనకు వందము నిన్నటివరకునులేదు. ఇంగ్లీషులోను మన కవులకంటే గోరడ యొప్పుంది. సోలభిష్టమే చిలుక చిల్లలకు, కాలనిము భావ మారుచునే యున్నది. దానిని మనభావము శాసించిన వారు అంగీకరించియే యున్నారు. మనమును దాని నంగీకరించి పనిచేయవలసి యున్నాము. భావల మంచి చిహ్నము నిష్టయిం చుట మొదలుగాదు. కొండ ఎక్కువలెను. కాని ఎట్లెక్కువలెనురాయో ప్రతిభాశాలి యాలోచింపడు. ప్రతిభాశాలులు వ్రాయవలయును. ఉత్తమవాఙ్మయమునకు వాలే శాసనము చేయలేనివారు, విమర్శ కార్యకర్తలు పరస్పరముగా జరుగ నుండియున్నది. అది చెప్పి యుపవాదములకును అగ్రాసనానికి కీచి వందమును లాచరించిరి.

ఆంధ్ర పత్రిక

1915 వ సం॥ మార్చి నెల 2 వ తేది.

మంగళవారము.

ఆంధ్ర పరిశోధక సభ

ఆంధ్రమాతయొక్క భాగ్యవశమన దేశమునందంతటను భాషాసేవాభిలాష యనుదినమును నూతనవికాసముతో బోజిచూపుచున్నది. ఆంధ్రదేశమునందు స్థాపితములై వ్యాప్తములగుచున్న పరిశోధకసభలు, పుస్తకభాండాగారములు గ్రంథమండలులు, వార్తాపత్రికలు, పరిషత్తులు భాషాసేవాభిలాషకు నిదర్శనములు. పూర్వకాలమునందు భాషాసేవకులను పోషించుటకు మహారాజులు సమర్థులుగ నుండిరి. వర్తకాలమునందును భాషాసేవకులను, రాజులసహాయ పోషణములపేక్షగోయములైనను, ప్రజాభిమానము మూలాధారముగ నుండిదగి యున్నది.

సామాన్యజనులు విద్యావంతులైనపుడే భాషపుష్టినిజెంది, రసవంతమై దేశభృత్యమునకు దోడ్పడును. భాషాసేవకులు గౌరవమునకు బాత్రులగుదురను విషయము పాశ్చాత్యదేశ చరిత్రలవలన విస్పష్టమగుచున్నది. భరతఖండమునందంతటను దేశభృత్యమునకు జేక భాషాభ్యుదయమే ప్రధానసాధనమని యోచనాపరులు గ్రహించగలిగిరి. కాని ఆభారమింకను నాంధ్రవిద్యాధురీణులందు పరిపాటికాలేదు. క్రమక్రమముగ పరిపాటియగుచున్నదనుటకు నిన్ను చెప్పుపురియందు గూడిన "ఆంధ్రపరిశోధకసభ" యొక్క ఆరంభ సభోపక్రమమే నిదర్శనము. అసభోద్యోగులు రావుబహద్దూరుకిళాంచి రామానుజాచార్యులుగారు. ఉపన్యాసకులు మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయుడు శాస్త్రిగారు. విషయము భాషావిమర్శనము. సభ్యులు ఆంగ్ల భాషనభ్యసించినవారు, అభ్యసించుచున్నవారు. సంఘోద్దేశములు ఆంధ్రసాహిత్య విమర్శనము, భాషావిమర్శనము, గ్రంథవిమర్శనము, శాసన విమర్శనము, చరిత్రవిమర్శనము వాదలగునవి. ఆయుద్దేశములు ఫలప్రదములగుట కనేక భాషాసేవకులు గావలసియుండును. యథాశక్తిని భాషాభిమాను లందరును భాషాసేవనుజేయవచ్చును. వారియందు భేదాభేదముల సేర్పరచుట యసంగతముగాని సామర్థ్యము మాత్రమే తమతమ వసరము.

సుబ్బారాయుడు శాస్త్రిగారు భాష వాక్యములతో నారంభమైనదినియును, పదములు కాలక్రమమున నైయాకరులచే సేర్పరచబడినవినియును, భాషాసేవము లనవరతము మారుచుండుననియును, సంఘి కొన్నిచోట్ల యవసరమనియును, ప్రాచీన గ్రంథములందు దీర్ఘసమాసములు లేవనియును, కాలక్రమమున దీర్ఘసమాసముల వాడుకపొచ్చినదనియును, పాతాంతరము, అభిప్రాయ భేదము వలన గలుగుచుండుననియును, అసాధు శబ్దములు వాడుకవలన సాధుశబ్దములగుననియును, సర్వలోక విదితములైన శబ్దములు సంస్కృతములని

యును, ప్రత్యేకప్రదేశములందు వాడుకదేశ శబ్దములు గ్రామ్యములనియును చెప్పిరి. సభాభ్యుత్థులు రామానుజాచార్యులుగారు రాంభోపన్యాసమునందు తెలుగు భాషాభివృద్ధికి తెలుగుమండలములందు జరుగుచున్న ప్రయత్నములను విశదీకరించిరి; అంబోపన్యాసమునందు పునాసమును చెప్పిన సిద్ధాంతములను బహుళమును సాలభ్యమునకై భాష యనవరతము మారుచుండుననియును, అట్లెలచుగనుండు చోట్లను తప్ప మిగిలినచోట్లను సంధియవసరమనియును, పిల్లలమాలవలన సంధియొక్క యావశ్యకత ధ్రువ పడుచున్నదనియును, దీర్ఘసమాసముల నుపయోగించుటవలన భాష చెడినదనియును, వాడుకభాష నుపయోగించుట యనగా గ్రామ్యమును వాడుమనుట కాదనియును భాషావేత్తలు గూడ భాషను సంస్కరించు సాధనముల సరయుట యుక్తమనియును చెప్పిరి. చెన్నాక్షరకావ్య భాషమునై పంతులుగారు గ్రాసనాధిపతికి వందనముల నర్పించుచు సాలభ్యమే సంస్కరణములకు ముఖ్యకారణమనియును ఈయాచార మన్నిభాషలందును గలదనియును, ప్రతిభాషావంతులు భాషను నిర్మించుటకు దత్తులనియును, వ్యవహారములం చెట్టి భాష యుపయోగింపబడినను, కావ్యములందు మాత్రము కవిప్రయుక్తమైన భాషను మాత్రమే వాడవలయుననియును, కావ్యకర్తల యొక్కయు విమర్శకుల యొక్కయు పరస్పర సహాయమువలన భాషాసేవను జేయుట యుక్తమనియును చెప్పిరి.

భాషాసేవయే భాషాభిమానుల యదారాశయము. అనుపయోగములైన వదార్థములు లయమునొందుట ప్రకృతిసిద్ధము. గ్రంథస్థములైన భాషలు మారుటకు వీలులేదు. కాని వాడుకయందున్న భాష లనవరతము మారుచుండుట ప్రకృతిధర్మము. ఏభాషనుగాని యొకడు తానుహించినటులు మార్చజాలడు. జనుల శీలములవలె భాషలును వాణిజ్యులవలన సేర్పరచుచున్నవి. శీతోష్ణస్థితి, ఆహారభేదము, అదయవనిర్మాణభేదము మొదలగు భేదములవలన భిన్నజాతులకు భిన్నభాషాచారములు సహజముగ బట్టుచుచున్నవి. తెలుగునకు గల సహజసాధుర్య మితరద్రవిడభాషల కేల గలుగలేదు? కారణమార్ధ న్యకీకగల భేదమని గ్రహించవలసి యుండును. ఆంధ్ర సారస్వమును గ్రహించుటకు ప్రతిభావంతులు సమర్థులు. ఆమహాపురుషులప్రయోగములు సర్వజనాదరణీయములుగాగలవు. ఇప్పటి గ్రాంథిక భాషా నియమములే పాటింపబడగలవు మహాన వికాసముతో సభివృద్ధిని జెందనారంభించిన భాష కేల యిప్పుడే కొత్తబుధకమాలను గల్పించ వలయును. సృష్టియందలి మిగిలిన వ్యవస్థలందువలె భాషాస్థితియందును ప్రజాతత్వమున కనుగుణ్యముగ ననుపయోగములైన వ్యవస్థలు నిలుచుటయును సంభవించును. ఆ తత్వార్థమును గ్రహించి ఆంధ్ర విమర్శకసభ యును తమ విద్యాదివివేక సంపదలను భాషాసేవకై వినియోగించి చిరకాలము వర్ధిల్లుటకు దైవముతోడ్పడు గాత!

మైనూరు ప్రభుత్వమువారు పరిశోధిక ప్రవృద్ధికి సంపూర్ణముగా ప్రయత్నములు సలుప నారంభించినారు. యంత్రసహాయమే ప్రస్తుత పరిశ్రమల కాధారభూత మగుటచేత నెలకు 100 మొదలు రు 200 ల వరకును వేతనమిచ్చి తమ సంస్థానములో ఎంజినీరుగ పరీక్షలతో కృతార్థులైన మువ్వరు స్నాతకులను పరిశ్రామిక సంబంధమగు ఎంజినీరుగ నేర్పుకొనుటకు నియోగించ సేర్పరచినారు. తరువాత వీరు పరిశ్రమలకు పయోగపడును రనుటకు సంజేహ మేమి?

ఇండియా కార్యదర్శిగారి కార్య నిర్వాహక సభలో హైదరాబాద్ సభ్యులలో నొకరుగా నుండు సర్ కృష్ణగుప్తగారు త్వరతోనే అకడమియందీ చాలించు కొనవలసియున్నారు. వారిస్థానమునకు సర్దారు డబ్బిల్తుసింగుగారను వారిని మన ఇండియా కార్యదర్శిగారు నేమించుకొనినారు. సర్దారు డబ్బిల్తుసింగుగారు పంజాబుదేశస్థులు. జలంధరు జిల్లాకు చేసినవారు. వీరితండ్రి 1857 వ సంవత్సరపు సిపాయి తిరుగుబాటులో నాంగ్ల పక్షమున పోరాడినవారు. కవుర్లల మహారాజుగారు నిర్జిహతులు. వీరికి హిందీ భాషయందు కవిత్వముచెప్పుకొకటి జ్ఞానుగా కలదు. వాఘ్మయమునం భిరుచియు నుండు. తత్త్వ శాస్త్రము నిరీయభీమాన శాస్త్రము. వీరు జలంధరు జిల్లాలో గౌరవ మేజిస్ట్రేటుగా పనిచేసిరి. స్థానికప్రభుత్వము వారిచే స్థానికశాసన నిర్వాహసభకు నియమితులైరి. అచ్చట విశేషచర్యలలోని వేనిలోనిది జారక శాంతముగా కాలము గడపిరి. ఈచరిత్ర యంతయు వీరిని ఇండియా కార్యదర్శిగారు తమ సంఘమునకు నియమించుకొని నారనిన పిదప పత్రికలలో ప్రకటిత మయినది. అంతకుముందు వీరిప్రఖ్యాతి జలంధరు జిల్లాలో వ్యాపించి యుండనేమో కాని ఇండియాలో నితర భాగములలో నెవ్వరును వీరిపేరు వినినవారులేరు. వేరితరులు వినకున్నను గొప్పసత్తలు కాకున్నను శాంతముగా పనిచేయువారు అనేకులు మహాసమరులుండు రనుటకు సంజేహములేదు. కాని అట్టి సమర్థులను కనిపెట్టుటకు సాధనము లేర్పడియుండక పోవుటచేత ప్రజా సమూహమునకు సంబంధించిన కార్య నిర్వహణమునకు ప్రజలెరింగిన వానినే ప్రభుత్వమువారు నియమించుట యొక్కవత్సప్తికి కారణము. అందులోను నిష్పాదు ఈయధికాలమున హైదరాబాద్ భూమికిని ఆంగ్లభూమికిని పరస్పరస్నేహ భావమునెల్లి విరియుచుండు సందర్భమున ప్రభువులు ప్రజలమనసు కెక్కినవారినే పిల్చుట యత్యవసరము. అట్టి వారెవరో దేశముననుండగా వారి నందరినివదలి ఏమూలకో యుండినవారిని నియమించుట ప్రజా వాక్యమునకు మన్నన యొనర్చుట కాజాలదు. అందుచేతనే నీ నియామకము ఆంగ్ల పత్రికలలో నివ్వటికే శాంతబలముగ చర్చను పురికొల్పినది.

విద్యాలయములకు పిల్లలెచ్చుపెట్టుటనుండియో వత్తురు. వారి తలిదండ్రులును నెల్లప్పుడు వారికి తగినంత భోజనసదుపాయము లొసర్పగలవారుగా నుండరు. కావున విద్యనెర్చుకొని బుద్ధిమంతులైనను ననేకులు జవసత్త్వములు లేనివారగుచున్నారు. ఈవిషయములను కనిపెట్టి ఇంగ్లండు మున్నగు పాశ్చాత్య దేశములలో బడిపిల్లలకు కొంతభోజన వసతిని సమకూర్చుట ప్రభుత్వమువారి తమవిధిగా నంగీకరించి యున్నారు. అట్టి యంగీకారమును తలపెట్టువరకును మనప్రభుత్వమువారికిను పోయి యుండనందున మనకావిషయ మితరకాలము చెవిని బడుభాగ్యము కలుగలేదు. నేడు మనబడిపిల్లప్రభుత్వమువారు గాకున్నను మనస్వదేశ సంస్థానాధీశ్వరులలో నొక్కరగు తిరువాన్కూరు మహారాజుగారు ఇట్టి యేర్పాటు తమ సంస్థానములో నొనర్చుటచేత సంతత విద్యాదానమును నిరతాన్నదానమును నెగడిన ఈభూమిలో మరల నట్టిస్థితి యొక్క భాయ ప్రారంభమయి ఎక్కువ యుపయోగకరమును నవీనపరిస్థితులకు కూలమును నగు పథమున బడిపదని సంతరించుటకు కారణమేర్పడినది. తిరువాన్కూరు మహారాజుగారి పద్ధతిని ఇతరసంస్థానాధీశ్వరులును మన పరిపాలకులును అవలంబించి కృశించుచుండు మన వేదసంతతులకు పుష్టి నొసంగుదురుగాకయని నమ్ముచున్నాము.

యన్నార. శత్రులలోనికి తీసికొని వెళ్లిన స్త్రీమధ్యలను
కారణములు తెలిచే అననవ్రతముగ నవర్తమెంటులో కలవు
కొనరు. ఈకోజుకు భూర్భుము సుకులను జేసికొని పోయిన
సావలకు యానియములు వర్తింపవు. ఇది మన జవాబుల్లో
మన, జర్మనీకి ఆమెరికావారు చెప్పిన సలహాలొక్కొన్నిటిను
మనము అంగీకరింపలేదని జర్మనీలో కొందరుఅనుకొనుచు
న్నారు. అంగీకరించనిమాటకేవలము అబద్ధము. మనము ఆమె
రికావారికి తెలిపినది ఇది వాయుచ్చిన సలహాలను గురించి
మనస్సేహితులగు ప్రాశస్త్యరషియాతో ఆలోచించుచున్నామని
మాత్రము ఆమెరికాకు తెలిపితిమి మనకోరికలన్నియును సిద్ధించు
వరకును. మనప్రతుష్టముల నినుండతయను తగ్గింప రాదు
వానిని సిద్ధింపజేయుటకు ఆర్థికపారమార్థికాధారముల నన్నిటి
నుపయోగింపవలెను. ఆర్థికవిషయముగు ప్రార్థనను పార్లమెం
టువారికి సమర్పింపబడినది. పారమార్థికముగు ప్రార్థనను జేసి
యుటకు సమర్పింపబడుచున్నది. ఇంద్రియ నిగ్రహణము స్వాధ్య
త్యాగము, కాంతము, పట్టుదల. కార్యావస్థి ఒకరిభారము నొకరు
వహించుట కంగీకారము, సర్వజన సామాన్యముగు విధాయక
తకు ప్రాధాన్యము సంకుటలన కలుగు నైకమత్యము. అనంత
ముగు గాఢ విశ్వాసము, అవిభిన్నముగు నిష్ఠితము మున్నగు
సుగుణములు మన జాతికి సహజ లక్షణములు గను
న్నవి. అసుగుణములు బహు ప్రాచీనకాలమునుండియు మనకు
సహజముగ జట్టుబడియున్నవి. అకపర కాలముల వాసుగుణ
ములు మనల నెన్నడు చాపియుండలే దనునదియే పారమార్థిక
సంబంధముగు ప్రాశస్త్యమని ఆస్పిష్టము మంత్రులుగను నుజ్జీరి.
(అధికోత్సాహము) ఋణానన కందరు నేతగ్రీవముగ నంగీక
రించిరి

రుష్యా

రుష్యా జర్మనీల యుద్ధము.

ఒకయుద్ధాంగముని పర్యాయము

లండన్ పిబ్రవరీ 28:—పెట్రోగ్రాదు. ఇటీవల జరిగిన పోరాటమునందు ఆ సేనాద్యక్షకార్యములు చేయబడెను. రుష్యావారు శత్రువులపై బడకుండుటకు చేయుచుండిన జర్మనీవారి ఫిరంగుల కెదురుగ తనయధికారమునను సాయంధమోటాబుండ్ల నొకకొత్తను నడపించెను. జర్మనీవారి కిరువది యుదుగుల దూరమున నుండగ బండ్లనుండి ఫిరంగులు పారుచేయు వారంభించి జర్మనీవారి నాశనముచేసెను. కొత్తను నాడుచున్నది.

ప్రాన్సి కోవర్ట్ ఫిరంగులు దొరకుట.

ఒకకోవర్ట్యుద్ధముగిరి రుష్యావారు ప్రాన్సి జను డిరిగి వశపరచుకొనిరి. అమితముగ కొల్లగొడము దొరకుట చే నింతయుని దెలియజేసెను. రుష్యావారసంతృప్తినిండనుండ తమయిబ్బందుల నోర్చుకొనుచున్నారు. కొన్ని పట్టణముల వారు ఎంత్రులగుట నడచుచునేయున్నారు. ఈ పట్టణముల నాయకులు శత్రువులు వెనుకకు బోవుచున్నారని దెలుపుచున్నారు. యుద్ధాంధమునండి జనరలు బ్రుస్సిలాఫ్ గారి నైశ్యము 1900 యుద్ధాంగములను 180000 ఖలులను బట్టుకొనెను.

రుష్యావారి ప్రకటనము.

లండన్ మార్చి 1:—పెట్రోగ్రాదు—గ్రోవ్నో తుత్తరమున మనకు స్వాధీనమై ఫిరంగులను ఖలులను జర్మనీవారి శ్రేష్ఠతమును 21 అరమికోరనుకు చెందినది కాంతి కాలమున నీ నైశ్యము ప్రాంతి హద్దుల నుండునది. ఇటీవల తూర్పుప్రవాహము బంపబడినది. గ్రోవ్నో తుత్తరమున జరిగిన పోరాటమునందు రుష్యావారు ప్రారంభించబడినవచ్చెను. ఎద్వానోబార్ ప్రాంతమున జర్మనీవారు మనపై బడుచునేయున్నారు. కాని యంతతీవ్రత లేదు. ప్రాన్సి జువద్ద జరిగినకల హమునందు కొన్నిచోటులందు రుష్యావారు బాగుగ ముందునకు బోయిరి. ఒకదాని వెంట నొకటి గ్రామములు స్వాధీనము చేసికొనబడెను. ప్రతిగ్రామమునందు 500 మొదలు 800 వరకు జర్మనీవారు పట్టుకొనబడిరి. ఇకకలములందు జర్మనీవారు మనకు త్రివద్రతి కారములు సల్పుచున్న గ్రామములనేక సార్లు శత్రువులయొద్దనుండి మనకును మనయొద్దనుండి శత్రువులకును బోవుచున్న మొత్తముమీద రుష్యావారి సేనాముఖము ప్రతికోజును ముందునకు బోవుచున్నది. జర్మనీవారిపట్టణములొక దానిలోనొకటి గలసి యుండెనియు ఎదుటివరుస నైకులకు ముందుగుండుసామానును ఆపారవద్యాములను నిచ్చుటలేదనియు జర్మనీఖయిడిలు తెప్పచున్నారు.

పిబ్రవరీ 22 తేదీనుండి రుష్యావారు శత్రులను, ప్రతికారములు సల్పుచున్నది 12 మైళ్లు వెనుకకు గొట్టిరి. అన్నిస్థలముల కంటెను తిక్కునవోట రెండు లేక మూడుమైళ్లు వెనుకకు గొట్టిరి.

తూర్పుప్రవాహలో జర్మను సేనలు రుష్యావారిపై బడుట.

లాహోరు మార్చి 1:—పిబ్రవరీ 28 తేదీని నివిత్ అందుమిలిటరీ కెట్టులంబడినశత్రుకు డిట్టులంబడినపుడు తూర్పుప్రవాహలోనుండి జర్మనీవారు రుష్యావారిమీద బడుటకు రాజ్యాంగ ఆర్థికకారణములనుపని నైసికోవ్యోగుల యభిప్రాయముగనున్నది. జర్మనీవారి భూమియందు శత్రువులు లేరనిదెప్ప గల్గుటకులన జర్మనీప్రజల కుత్సాహము గలిగించుట రానున్న పంటలకు కీలకునంత ప్రదేశమును హెచ్చించుటకును జర్మనీవారి సేనామిట్టుచేతనని, జెర్మనున్నాడు. కావునకొందరినములలో తామెక్కడనుండికచ్చికో యక్కడికిమరలవెనుకకు జర్మనీవారుపోవుటయోక్కర్కరముగాదు. అని డెయిల్ టెలిగ్రాఫ్ ప్రవతికా పెట్రోగ్రాదు విలేఖకుడు దెలుపుచున్నాడు.

అమెరికా

అమెరికావారి జాబు.

లండన్ పిబ్రవరీ 28:—అమెరికా కొరకరము వారు యిటీవల యుద్ధముచేయుచున్న చేతులను ఈ ప్రాంతమునకు గల జాబును పంపిరి. 1. సేనలకు గాక యుద్ధముచేయుచున్న దేశములలోని ప్రజలకు తట్టుకొనేయుట నీచర్ల కొన్ని వరకులకు గావడి సుఖముల తీసికొని వెళ్లుకొని యిటీవల యేర్పరచిన గూర్పు మా గృహం క నుండునది. (2) చేతులలోనికి శత్రు వా క లు చొర బడకుండు చుట్టుకెట్టి మందుగనుట, తీరమునకు శత్రు వా క లు

రాకుండ నెట్టిన మందుగనుట తప్ప తక్కిన చోట్ల నెట్టి నవి తీసివేయవలెను. (3) మందుగనుట నెట్టినచోట తట్టుకొనే ముల స్త్రీ మరలకు నష్టముకలుగకుండ చేయుటకుగాన, దోపచూపు మనషిని ప్రతిస్త్రీ మరకు నష్టముచేయవలెను.

జర్మనీ

జర్మనీవారి సబుమేరైన

నష్టమైనట్లు ఊహించుచుండుట

లాహోరు మార్చి 1:—సివిలుఅందు మిలిటరీకెట్టు పులిక లండనువిలేఖకుడిట్లు తలచివా ర్తను పంపుచున్నాడు:—మార్చి 10నాపొత్తు పులిక క్రెస్టి గూనియా విలేఖకుడిట్లు తెలియజేయుచున్నాడు:—సమద్రములో ధ్వంసమయిన యంత్రము యొక్క కర్రలు మున్నగునవి క్రెస్టియానియావద్ద తీరమునకు కొట్టుకొనివచ్చినవి. దీనివలన జర్మనీవారి యూ 9 సబుమేరైన కేడియో విఫల్తు కలిగినట్లుఊహించవచ్చును.

ఈమెకో

ఈమెకోలోని తురుష్కులు.

సామ్యులేక ఇబ్బందిపడుచుండుట.

బొంబయి మార్చి 1:—పిబ్రవరీ 14 తేదీని టయిమ్ము ఆఫ్ ఇండియా పత్రికా ఏడెనువిలేఖకుడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—ఈమెకోలోనున్న తురుష్కులు సామ్యులేక చిత్తులు కడుచు న్నారు. 8 లక్షల దోలర్లు ప్రజలనుండి వసూలుచేయుటయే గాక అచ్చటనున్న తురుష్కువర్తకులు గూడ కొంతసామ్యు నియ్యవలసివచ్చింది. ఇంపీరియల్ ఒటామాన్ బ్యాంకిలోనున్న ఘనము 17000 దోలర్లు స్వాధీనము చేసికొనిరి. గత ఆర్థసాలనం దొకమార్తైన జీతము ముట్టిని కొంతమంది నైకులకు వతనము తిచ్చుటకుగాను ఈమెకో ఇమారిగారైన యాల్లాహ్ మియద్దీక్ గారివద్ద 5 లక్షల దోలర్ల వచ్చుచున్న బ్రయత్నింపు చున్నారు. పూర్వము నందు మానమునకు పా 30000 లు కాక ప్రాంతి నోపిటునుండి వీరికి వచ్చుచుండెడిది. రాజధానినుండి రాకపోకల మార్గము లన్నియు కట్టుబడుట చేతను హెడ్డాబి యినుపదారిమీద బ్రయాణము చేయుచున్నవగు నుండి మరక్షితముగ లేకపోవుటచే నిప్పుడు సామ్యు కచ్చుటలేదు

దక్షిణమిందూస్తానము

నీలగిరి గునుపదారి

కూనూరు మార్చి 1:—ఆనేకస్థలములందు గల్లు బారి పోవుటచేతను, వంతెనలకు నష్టము కలిగియుండుటచేతను నీలగిరి యినుపదారిమీద కూనూరునుండి మెట్టుపాళయంవరకు మరల దెలియజేయువరకు రాకపోక లాపివేయబడినది. ఎంతకాలమిట్లుండునదియు బహుశాతరవాత తలచియులయున దెలుపబడును. తహిలుమాత్రము పోవుచున్నది. శివబిడినము పోవు తహిలుబండి వెళ్లునని యనుకొనుచున్నారు.

రైలువే ప్రతిబంధకములు.

కూనూరు మార్చి 1:—కూనూరు రైలుమార్గముమీద కొందరాల్లు విరిగిపడి రైల్లు సరాసరి వచ్చిపోవుటకు వీలులేక పోయినది. రేపు మార్గము సరిచేయబడునని అసిస్టెంటు ట్రాఫిక్ సూపరెంటు గారు తెలియజేసినారు.

కలకత్తా

20 వేలకు దొంగతనము.

కలకత్తా మార్చి 1:—తన కొట్లో దొంగలుపడి 20 వేల రూపాయల కలెస్సినట్లును తీసికొని వెళ్లివారిని రాధాబలు బాస్ ఆశవర్తకుడు జొరాబగ్ పోలీసు స్టేషనులో రిపోర్టు చేసినాడు.

వాలంటరీగు వటాలము

కలకత్తా మార్చి 1:—డాక్టరు సర్వాధికారి, భూమేంద్రనాథబాసుగార్లు కలసి యేర్పరచిన బెంగాల్ వాలంటరీ ఫిల్డెంబ్యుడెన్స్ పటాలముగ 2వ మెంటువారు బిష్వకున్నాని “ఇంగ్లీషుమ్యాన్” పులిక ప్రకటించిరి.

ఇటీవల పోయిన ఆయుధనామగ్రి.

ఇండ్లను శోధించుకొను దొరకుట.

కలకత్తా మార్చి 1:—కలకత్తా ఆయుధాలలో కలకత్తా యందలి ఇండ్లకు అడుగు కండు కొంతెరివారికి 22 వేల బాతుల మందుసామగ్రి పోయినది. ఇటీవల పురములను శోధించిన

సందర్భములో నీసామానులు దొరకినట్లు పోలీసువారు తెలియజేయుచున్నారు.

ఇనుపదారులు

కలకత్తా మార్చి 2:—సర్ విలియం మేయరుగారి ఆదాయవ్యయపట్టికలోనుండు సంతకమునం దినుపదారులకొరకు ప్రత్యేకింపబడిన 80 లక్షల పౌనలలోను 70 లక్షలు, బండ్ల కొరకును ఇదివరకు పనిచేయుచున్న యినుపదారులకునుపయోగపడదగును 7½ లక్షలు నిరుడు ప్రారంభించబడినక్రొత్తదారుల కొరకు పయోగింపబడదగును. బరద్యావరణదారిలోను నొంబాయిలోని జి.వి.వి. దారిలోను కట్టబడవలసినవిగూడ నీయైత్తులలోనే చేరును 2½ లక్షలు క్రొత్తదారులకును విష్ణుపురము సంతకచ్చిదారిలో నుద్దోల్గాదందు కాదారిలోను దక్షిణ మారుదాప్రముల దారిలో పీటభూమికి ఇటీవల సరకు నకు నడుచుదారిలోను కట్టబడువానికిని వినియోగింపబడదగును జిల్లా బోర్డుల వారు ఇతర సంస్థములవారు వేయించుదారులపని గూడ జరుపబడును.

లాహోరు

ధాన్యపు దోపిడి

లాహోరు మార్చి 1:—పంజాబు రాజధానియందలి ఝాండుజిల్లాలో అహమ్మద్ పూరులో ఆప్రాంతములలోను కొందరుగుంపులుగా జేరి ధాన్యమును దొంగిలించిపోవుచున్నట్లు సీ. అండు యం. గజెట్ పులికకు తెలిసినది.

సర్ దార్ దల్ జిత్ సింగుగారు.

లాహోరు మార్చి 1:—సర్ దార్ దల్ జిత్ సింగుగారిని గోవింద గుప్తగారి బడులు ఇండియా కాన్సిలు మెంబరుగ నియమించినందున జలంధర్ ప్రజలు తమసంతోషమును తెలుపుటకు 28 వ తారీఖున ఘోషహోళో సభచేసిరి.

శత్రుచిత్త.

లాహోరు మార్చి 1:—లాహోరు దైద్యకళాశాలలో నూతనముగ శత్రుచిత్తస్పృహధ్యాయ నొకని నియమించిరి.

పంజాబులోని సహకారోద్యమము

కమ్మివనువారి విచారణ

లాహోరు మార్చి 1:—అన్యోన్యములు సహాయపథకుల నుగురించి ఊహించుచున్న సంఘమువారు, సంయుక్త రాష్ట్రములనుండి సోమవారము జలంధరు పట్టణమునకు వచ్చిరి. జలంధరునందు సహకారోద్యమముబాగావ్యాపించినది. కమ్మివనుకు సర్. ఇ. మెక్లగనుగా రధ్యతులుగ నున్నారు. ఇక్కడి సహకారసంఘములు తనిఖీ చేయబడినవి. కొంతసాత్వముకూడ పుచ్చుకొనబడినది. కమ్మివనువారు శనివారము మధ్యాహ్నము జలంధరుగో బయలుదేరి సాయంకాలము లాహోరుకు వచ్చిరి. కమిషనరు ఆఫీసులోవీరు సోమయగర వారములు, సాత్వము పుచ్చుకొని బుధవారమునాడు కొందరుసభ్యులు, కాన్స్టేబులు కొందరు ఆహమరునగరునందు జేసెదరు. కాన్స్టేబులైన సభ్యులు శుక్రవారమునాడు లాయల్పరము, గోబ్రాలకు వెళ్లుదురు. తక్కినవారు తిన్నగా, బాయల్పరమునకు వచ్చెదరు 5 వ తేదీని గోబ్రాలో సభ్యులందరు, కలిసికొని, యిక్కడనున్న పరపతిసంఘములను తనిఖీ చేసి మరునాడు లాహోరుమియగసి మ్లావెల్లి పోదురు. సభ్యులిక్కడ తామువిచారించిస్సంగతలను గురించి రిపోర్టును తయారు చేయుదురు.

బొంబాయి

గోధునుల యెగుమతి.

కరాచి మార్చి 2:—ఇండియానుండి యితర దేశములకు రవాణా అగు గోధునులు ఎప్పుడు భాగము కరాచి చేరునండి పోవును. ఇండియా దొరకరమువారు యిటీవల మార్చి 31 వ తారీఖుకుండి డిశంబరు 31 వరకు గోధునులకు యెగుమతి చేయగాదు చేసిన ఉత్తరపు కరాచి వర్తకులకు ఆశ్చర్యమును కలిగించలేదు. రెండునెలల క్రింద కరాచి యూరోపియను వర్తక సంఘమువారు ఇండియా గ వర్ష మెంటుకు యాసంవత్సరం కొత్తతరువాత, కొత్తగోధునులను యెగుమతిచేయ నియ్యవలసినదని సలహాయచ్చుచు, హిందూ దేశములో కావలసినంత ధాన్యమునుఉంచి తక్కినవారిని యెగుమతి చేయవచ్చునని తెలిపెను. రేపు శనివారమునాడు

గోధుమల యెగుమతిగూర్చి ఆలోచించుటకు ఒకసభ జరుగును. ఈసభకు కరాచీ వర్తకసంఘమువారు తమ ప్రతినిధులను యేడుమందిని పంపుచున్నారు. గోధుమలను పండించువారు కూడ ప్రతినిధులనుపంపుదురు. గోధుమలను కొనుపత్తవలకూడ పంపుదురు. కాదైతలకు మిగిలినవారిని స్వాధీనముచేసికొనుపత్తమున చిట్టలతో కూడుకొనియున్న గోధుమలను వ్యవసాయము తీసును. ఈలోపుగా ఒకపనిచేసినవారుగనునది "సిండుగడెటి" పత్రిక ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:—ఈదేశమునుండి యితర దేశములకు యెగుమతిచేయుచున్న గోధుమల మీద దారుణము గుంకములను వేయవలెను దారుణ గుంకమును విధించుటవలన రవానా తగ్గును రవానాతేకపోవుటవలన ధరలు తగ్గును ఒకచో కొద్దిగ రవానాచేసినను, గవర్నమెంటుకు చాలదబ్బుకచ్చును. సామాన్యులు ఇండియాలో ఉండినగోధుమలలో రోవవంతు యితరదేశములకు యెగుమతియగుచున్నది. ఇంతకు మించు పంపుటకు వీలులేదు. పంపుటయులేదు దొరతనమువారు రవానాచేయగూడదని యిటీవల చేసిన ఉత్తరువువలన అప్పుడే సక్కువ ఇండియాలో ధరలు తగ్గినవి.

బర్మా

యుద్ధసిద్ధులు.

రంగూన్ మార్చి 1:— బైస్సాయిగారి యుద్ధసిద్ధికి ఫిబ్రవరి 25వ తారీఖునకు రాజధానిలో 629698 రూపాయలు వచ్చినవి. ఇంగ్లండ్ 180464 రూపాయలు బర్మాలో యుద్ధమువలన యిబ్బులపడుచున్న వారికి సాహాయ్యముచేయుటకు యిచ్చినారు.

రంగూన్ పోలీసుఉద్యోగులు.

లంచముపుచ్చుకొనిన కేసు.

రంగూన్ మార్చి 1:— 'జోబిట' అను క్యూకుని డిస్ట్రిక్టు పోలీసునూపరింటెండెంటును, ఎన్.ఎస్.వెల్దాసెను, అనుసర్జిలు ఇకస్పెక్టరును, మాగి.పి.అనుసబిన్స్పెక్టరును, లంచము పుచ్చుకొనినకేసు, శేడు చీఫ్ కోర్టులోని ప్రత్యేకపు సెషనువిచారణకు వచ్చినది. న్యాయమూర్తి సర్. చాన్లను ఫాన్స్ గారి కేసును విచారించుచున్నాడు. బ్యారీయింకును యేర్పాటు చేయబడలేదు. తేపు నామంపబడుదురు. ముద్దాయిల నందరని కలిపి యొకముగ విచారించ వచ్చునా లేదాయను విషయము విచారణకువచ్చి. నేయూపాయలను పారితోషికము పుచ్చుకొనిన సేరముతోపాటు, 1800 రూపాయలను లంచము పుచ్చుకొని నండుటను, దొంగరికార్డును తయారు చేసినందునకును, పోవుటకుతోకూడ, రెండుమాడు, నాలుగు ముద్దాయిలు విచారించ బడకూడదని జడ్జిగారు తెలిపిరి. ముగ్గురు ముద్దాయిల మీదను పారితోషికము పుచ్చుకొనినట్లు తీసికొని ఉచ్చిన సేరము సెషన్స్ కోర్టువారివన, విచారించబడును పోవుటచేసిన సేరములనుగురించి న్యాయవాదిరప్పించెను పోవుట మెగ్ నీటను వారివద్దనుండి, నేయూపాయలను చెచ్చు పుచ్చుకొనినట్లు విచారించ బడతనని కోర్టువారి తీర్మానము. తేపు విచారణ ప్రారంభమగును.

కలకత్తాలో దారుణపు హత్య

ఇకస్పెక్టరును తుపాకిచేసి చంపుట.

పోలీసు కానిస్టేబులకు దెబ్బలు తగులుట.

దివారము ఉదయమున కలకత్తాలోయందలి కార్నవా లినువోలో సి. బి. డి. ఇకస్పెక్టరును తుపాకిచేసిచంపుట వలన చుంట్లో భయముకలిగినది. హంతకునకు రహస్యము 18 సంవత్సరాలుండునట. ఇతనికి మరెవరినగున సహాయము చేసెనట. 18జూడతెలియుటలేదు. నిరుదేవియులలో నరిగిన ఇకస్పెక్టర్ కృపేంద్రనాథ గోసుగారి హత్యసందర్భము లును, ప్రతీ పూర్వసందర్భములు శేకరీతిగ నున్నవి. హత్యచేయుట ఇకస్పెక్టరు సురేశచంద్రముఖర్జీ కారికి 40 సంవత్సరములు. వీరుముందు చాల వృద్ధికికచ్చెదరని అధికారులు తలచుచుండెదనట. పోలీసు బాటోంటెండెంటు పదవిని, చామకొనిన, ప్రత్యేకనాధిపత్యగారికి వీరు బావమరిది. వీరినియందుండి పట్టువలయు, తెలివివేటయు, పోలీసు ఉన్నతస్థాయిలపట్టి నాడెరిచినది. అంతట అధికారులు వీరిని పరాభవ పరిశోధకాధికారులలో ఇకస్పెక్టరుగా నియోగించిరి. వీరికి పనియందు ప్రవేశించి దోషస్థులను కనిపెట్టి కొంతకాలమునుండి పోలీసువారికి చాలసహాయము చేయుచుండిరి.

ఆదివారము 6-80 నిమిషములకు సురేశచంద్ర ముఖర్జీ గారు కానిస్టేబులతోను, సబిన్స్పెక్టరు వనవిహార ముఖర్జీ గారి తోను కార్నవాలిను వీధిలోనికి పూటోటాడ వెళ్లిరి. వీరు కార్నవాలిను జాతకు వాయువ్యములను బ్రాంమ్మోను దిగి చుట్టుపట్ల సిగ్నిఫికంతున పోలీసు బాంధించి. ఇక్కడ బండ్లు యున్నవి. మామూలువలెనే వచ్చిపోవుచుండెను. ఈసాంతము లందు కొన్ని దుకాణములున్నవి. ఇక్కడ ప్రతినియు కాంతముగను స్పట్టుగను కనుటచు చుండెను.

ఎక్కడోచుండినా అయిదుగురు యువకులు వచ్చియేరినా తమలావాము చుట్టుకొనిన వారంభించిరి. వీరిని చూచిన వారికి అనుమానము కలుగు చుండెను. ఈ యంతిని వనవిహారము ఖర్జీ గారు సురేశచంద్ర ముఖర్జీ గారికి తెలియజేసిరి. సురేశబాబు ఉత్తరపు ప్రకారము కానిస్టేబులు దగ్గరకు వెళ్లి వీరి నాయకుని పట్టుకొనెను. ఇతడు మాదరిపురము హత్యసేరము లో వరానెయి పోయిన హంతకుడై యుండవచ్చును. కాకస్తే విలితనిపట్టుకొనెనోలేదో అతడు వెంటనే తీసెనోలేదో అనుమానించి బాధవదలెను అక్కడకప్పుడేను సురేశబాబుకూడవచ్చియుండెను వీరికూడ పిస్తోలుదెబ్బతగిలినవి. తక్కినహంతకులును వెంటనే తమవద్దనున్న పిస్తోళ్లను క్రయోగించిరి. సురేశబాబుకుదెబ్బలు తగిలి క్రిందపడి ప్రాణములను విడచెను. కానిస్టేబులకుకూడ బలమగు గాయములు తగిలినవి. సాధుని దుగద్భవవంతుడు స్వృతితీపి క్రిందపడిపోయెను. సబిన్స్పెక్టరువనవిహార ముఖర్జీ గారు కొంచెము దూరమునందుండుటవలన దెబ్బలుతగులకుండ తప్పించుకొన గలిగిరి.

ఇక్కడి దుకాణదారులకును, మార్గస్థులకును, ఈ దారుణ హత్య వలన చాలసంతోషము కలిగినది. హంతకులను సమీపించక పోయిరి. దానిమీదహంతకులు మరింత నష్టములై వీరిని దెదరించుటకు తమపిస్తోళ్లను గాలిలోనికి వేసిరి. అక్కడనుండి హంతకులు నిర్భయముగ నవ్వునలై పోయిరి. వీరక్కడకు పోయినది యాప్రాంతముండెనని తెలియదు. కొన్ని నిమిషములలోనే యాదాయమునకు సంబంధించిన సమాచారము, సర్ వెడ్రెడ్ హుడ్ గారికి తెలియవచ్చినది.

అంతరకు పోలీసుకమిషనరు హుడ్ జేగారును, డిప్యూటీ కమిషనరులు ఛేక్స్ లోపుచుగారును, నూపరింటెండెంటు ఆల్ డిడ్డు గారును, చాలమంది పోలీసు ఉద్యోగులతోను, భటులతోను, హత్యజరిగినస్థలమునకు వెళ్లి సురేశబాబు శవమును చూచిరి. ఇకస్పెక్టరు చుట్టును రక్తముతో తడిసియుండెను. వీరికి పిల్చుమీదను, కడుపుమీద చాల దెబ్బలు తగిలినవి. దెబ్బదగిలిన కానిస్టేబులను మరణావస్థలో మెడికలు కలెజ్ లైద్యశాలకు తీసికొని వెళ్లిరి. ఇతడు జీవించు ఆశలేమి వైద్యులు చెప్పచున్నారు.

తరువాత హత్యచరిగిన స్థలమునకు కొందరు యాకోపి యను రిజర్వుసాంస్థంట్లు పిస్తోళ్లతో పంపబడిరి. హంతకులు భోవంతులు కట్టుకొని యున్నట్లు చెప్పచున్నారు వీరిచుట్టుపట్ల ప్రదేశములలో వెక్కడైన దాగియుండుచేయోయని ఈపోలీసు సార్వంట్లు వీరులు మున్నగు జననం చార ప్రదేశములను పరిశోధించ వారంభించిరి. హంతకులు పారిపోకుండ కలకత్తా పట్టణమునుండి బయటకు పోవువార్డుల యందన్ని చోట్లను పోలీసు సాంస్థంట్లు నియోగింపబడిరి. హంతకులు ధరించిన బట్టలు మున్నగువానిని గురించిన ఆనవాళ్లు వీరికి తెలియజేయబడినవి. ఇకస్పెక్టరు శవమునకు పరిశోధక కార్యాలయము నకు తీసికొని పోబడినది. పోలీసువారు సంగతిసందర్భములను విచారించుచున్నారు.

హంతకులను గుర్తించుట.

కలకత్తా మార్చి 1:—నిన్న జరిగిన రాజకీయ హత్య గురించి మరికొన్ని వివరము తెలియుచున్నవి. హత్య నరుగు నవ్వను, సబిన్స్పెక్టరు, వన విహారము ఖర్జీ గారు సురేశచంద్రము ఖర్జీ గారితో నుండిరి. వీరు హంతకులలో నొకనిని గుర్తించిరి. ఇకస్పెక్టరు మీద తుపాకి చేసిన నలుగురిలోను మొదటివానికి 18 సంవత్సరము లుండునట. ఇదివరకెతడు రాజకీయ సేరములో అనుమానింపబడెను. ఇటీవల జరిగిన రాజకీయ సేరములలో కూడ సంబంధముండినట్లుమానింపబడెనట. ఇతనికి గూర్పుబంగారము వివాసము ఇటీవల మోటారువందమీద వెళ్లి దొంగిలొనక తమలావలెనని పోలీసువారు పట్టుకొన దలచిరి. బట్టల వస్త్రములను సీసీయ అను కలిగిని దేవులవాద బస్టి హత్యచేసినట్లు చెప్పచున్నారు. దేవులవాదాని కిత్తు ననాచునట. ఒక గుంట్లోనివాడె యాయుండుగను లన్నిటిని చేసినట్లు చెప్పచున్నారు.

అయిదుగురిని పట్టుకొనుట. కలకత్తా మార్చి 1:—నిన్న జరిగిన ఇకస్పెక్టరు హత్య సందర్భములో పోలీసువారు అనుమానితుని యిప్పటికి 5 గురిని పట్టుకొనిరి. పట్టుకొనినవారిలో న్యాయ ఇండియా స్టాంపులలో మెట్రెస్కోవేక వచ్చుచున్న సామంత్త ముఖర్జీ అనునతడు కలకు. ఇతనికాపురము ఫరిదపూరుజిల్లా ఇతడు ఏకలాడ్డిలో నివసించుచున్నాడు. ఇతరులపేర్లు యింకా తెలుపలేదు. ఇదివరకుపోయిన రోడాకం వెనీవా తుపాకి నోటలలో 28200 కార్కెనట్లు మొన్నకుక్రవారమునాటి పోలీసుజాప్రులో క్రకటించిరి. 1914 సం॥ ఆగస్టు 26వ తేదీని 2400 నోటాలు, 50 మాసర్ పిస్తోలు దొంగిలొనబడినవి. పిస్తోళ్లకేవునుండి కంపెనీకి చేర్చుచుండగా పోయినవి. మొన్నటి చార్జిలో ఉపయోగించినవి అప్పుడుపోయినపిస్తోళ్లతోమును.

స్థానికవార్తలు.

చీపుముల వేళ. — నేడు తేపు ఎల్లుడి సాయం కాలము 6-47 గంటలకు దీపములు వెలిగింపవలయును.

అసిడయల్ రిఫరీ:—ఈనడును హైకోర్టు అఫిషియల్ రిఫరీగా నియోగింపబడిన వి. మాసిలానుజిప్టిగారు నిన్న పనిలో ప్రవేశించి.

సరసమోహనసభ:—కడచిన శనివారము రాత్రి యానభవారాధ్రమున సునందనీనాటకమును చక్కెర ప్రదర్శించిరి. ఆరంభదశయందున్న వీరింకను నభివృద్ధినిండటం కనకాశము కలదు.

గవర్నమెంటు అండర్ సెక్రటరీ. — ఏ. ఎచ్. ఏ. టాడ్, బి. సి. ఎస్. గారు, నెలవుతీసినప్పుడు ప్రవేశించు నట్లు, గవర్నమెంటుఅండర్ సెక్రటరీగా నియోగింపబడినారు.

పోకల్లు:—మొన్న సాయంకాలము నుదరాను రిజిస్ట్రేషను ఇకస్పెక్టరు జెనరలుగారు హవారాకును, ఆరణిజాగ్గి వారుగారు వాలాబాగోద్దునకును, చల్ల పల్లి కుమారరాజుగారు దెజవాడకును బైలుడేటి వెళ్లిరి.

ఆంధ్రయోనిజయోధము. — ఆంగ్లేయు విజయమునకై ప్రార్థించు విమిత్రము వై నాటకములో తొమ్మిది హాపులు ప్రతినెల కవనటియాదివారమునాడు స్థిరమాసిచేయబడునని యొకయంపలిఖటండు వ్రాయుచున్నాడు.

రాజధాని ద్రవిడ మారవసంఘ కళాశాల. — రాజధానిక గొకలయందలి యాంగ్లేయోపన్యాస భవనమున ఎల్లుండి బుధవారముసాయంకాల మొకసభ జరుగును. ఎన్. చచ్చివాండము పిల్లెగారు పురాతన ద్రావిడ వాఙ్మయమునది ప్రాంతములను గూర్చి యుపన్యాసించెనట. సాహెబు టి. రామకృష్ణశిల్పిగారు గ్రామనాధిపత్యము వహించెనట.

సుగుణిలొన సభ. — మొన్న సాయంకాలము తెలుగున ప్రదర్శించిన రాయరాజునాటకములో పటాన్రుస్తు ముజేనును ధరించిన హైకోర్టునకిటు టి. గాగునాచారిగారును. కళాయిక ఆమెనీచేయుధరించిన ఏ. కృష్ణస్వామయ్యగారును భాగముల నత్యంత సహజముగ సమర్థించిరి. బుడబుడక్కలచేయు ధరించిన ఎమ్. దొరసామయ్యగారును మిక్కిలి చక్కెర ప్రదర్శించిరి. రాయరాజు జేషము ధరించిన వి. శేకరీరావుగారునా, తిరుమలంబజేషము ధరించిన డి. నేంకటరాజయ్యగారును ప్రశంసార్పముగ ప్రవర్తించిరి.

క్రికెట్టవైపు కాగి నోకేలుగారు. — వీరిని స్మరణ పూర్వకముగా నోవించు విమిత్రము హత్యాలపేట యుక్త క్రెకెట్టవా హాకీమాన్యుక్రంద శేండు సాయంకాలము 6-15 గంటలకు టి. ఎస్. సి. వి. సభాభవనమున నొకసభ జరచునట. నా న్యాయమూర్తి, టి.పి. శేషగిరయ్యగారు, టి. పి. వి. ఎల్. గారు ప్రధానవాధిపత్యము వహించెనట. సి. రామస్వామయ్యగారు, జి. పి. నరేశను, టి. నంగాచారి, బి. సి. శేషచారి, పి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు ప్రసంగించెదరు.

కీర్తి శేషులైన లోకమాన్య గోకలేగారు

జీవితమునందలి విషయములు

“విద్యార్థి సోదృబ్యుడను” వారి సభకు ఆధ్యక్షులుగ నుండి వాచాగారు ఈక్రిందివిషయములు చెప్పిరి.—గోకలేగారికి నాడు 1899 సం॥ నందుజరిగిన గొప్పకాంగ్రెసులో పాఠము కలిగినది. ఈ కాంగ్రెసుకు 15 వేలమంది సభ్యులువచ్చిరి. బ్రాహ్మణులు సభ్యులకు తమ వాగ్వివాదముచేరి అద్భుతమును కలిగించిరి. ఈసభలో గోకలేగారు మాట్లాడలేదు. ఇతరుల ప్రసంగములను విని యూహించిరి. అప్పటికే ఆయనను చూచి “విన్నరాజునీతి కోవిదుడు” అనెడి వారు. గోకలేగారి గొప్పతనము అప్పటికి యింకను లోపల అనిగియుండెను. ప్రపంచమునకు ప్రదర్శించబడలేదు. మరుసటి సంవత్సరము సర్ ఫీరోజీషా మెహతాగారి ఆధ్యక్షతక్రింద జరిగిన కాంగ్రెసులో గోకలేగారి గొప్పతనము బయలుపడినది. ఇన్ కంటాక్టునుగూర్చి గోకలేగారు చేసిన ఉపన్యాసమునకు యింకను జ్ఞాపకమున్నది. అప్పుడే దొరతనమువారు మనదేశీయులవై ఇన్ కంటాక్టును చేసిరి. దీనిచేతమువై ఇన్ కంటాక్టు చేయుట తగినది కాంగ్రెసు వాదించినది. దీనినిగూర్చి గోకలేగారు కొన్ని నిమగ్నములు మాట్లాడిరి. చెప్పనలసినమాటల నన్నిటిని కొద్దిలో యిమిడ్చి సభ్యులకు అందదము కలిగించిరి. “ఈయన ముందుగొప్పవారు కాగలను” అని అంతటను వివచనము. కొన్ని సంవత్సరములు జరిగినవి.

పూవాక్రాంతము.

1895 సం॥ లో కాంగ్రెసుపూవాకు వచ్చినది. ఈకాంగ్రెసుకు గోకలేగారు కూడ ఒక ప్రాక్టెరిగ నుండిరి. నేను జనరల్ ప్రాక్టెరిగనుటచే అప్పడప్పుడు పూనాకువై కాంగ్రెసు కొరకు జరుగుచున్న ప్రయత్నములను చూచుచుండిని. ఈలోకాలలో మాపరిచయమున్న మామైనది. గోకలేగారు “ప్రజాపురుషుడు” అని దేశ సేవయందు “అమితోత్సాహి” అనియు నేను కనిపెట్టితిని.

నాలోజీగారు పూనావచ్చుట.

1898-99 లో లాహోరుకాంగ్రెసుకు దాదాభాయి నాలోజీగారు ఆధ్యక్షులు. అప్పటికి కొద్దికాలముక్రిందనే నాలోజీగారు పాన్ మెంటు సభ్యులైరి. అందుననుండి కాంగ్రెసుకు కొరకు ఇండియావచ్చిరి. మీ లాహోరువెళ్ళక పూర్వము పూనానగరవాసులు స్వాగత మొసగవలెనని పూనా తీసికొని వచ్చిరి. అప్పుడు పూనాలో జరిగిన సంగతులన్నీ నాకుయిప్పటికి కనుటకు కట్టెట్లున్నవి. దాదాభాయిగారు పూనాలో దిగివచ్చును గోకలేగారికి కలిగిన ఉత్సాహము చెప్పలేముకాదు. దాదాభాయి యంతటివానిని యెదుర్కొని తీసికొని వెళ్ళుచున్నానను ఉత్సాహములకు గోకలేగారు దాదాభాయిగారు కూర్చున్న గుట్టపైబండి పెట్టెమీద గుట్టపైవానితో కలసికూర్చుని, ఉత్సాహ పూరితులై దాదాభాయిగారికి జయమగుతాక, జయమగు తాక యని కేళిచేసి జనలందరిచేత కేళిలు చేయించిరి. ఈ ఉత్సాహము గోకలేగారి యెప్పుడునుదలలేదు. 67 సం॥ లము సరి వాడ యైన దాదాభాయిగారు అందుననుండి కాంగ్రెసు కొరకు ఇండియాకు వచ్చివాడ! అనుమాటను జ్ఞాపకమందుకొని దాదాభాయిగారివలె భావముడ దేశ సేవ చేయవలెనని గోకలేగారు ఆలాగుననే చేసిరి.

వెల్పకమీషను.

1897 సం॥ లో “సార్వజనిక” సభవారు గోకలేగారిని వెల్పకమీషను యెదుటసాక్ష్య మిచ్చుటకు యెన్నుకొనిరి. అప్పటికి గోకలేగారు చిన్నవాడు. విషయ అధికకాస్త్ర వేత్తయగు రాజదేగారివద్ద శ్రమచేసి, హిందూదేశము యొక్క ఆదాయవ్యయములకు సంబంధించిన విషయముల నన్నిటిని నేర్చుకొని గోకలేగారు అందుకు వచ్చిరి.

ఒకవిషయము.

మేము అందుకు వెళ్ళుచుండగా స్త్రీయకు కలెక్టరుగృహకు వెళ్ళునప్పటికి గోకలేగారికి దెబ్బతగిలెను. గోకలేగారు గది బయట నిలచియుండిరి. ఎవరో తదాలను గదిలియపు నెట్టిరి. తిలుపు గోకలేగారి గుండెలోతగిలినది. బాధపడుచుండియు, మాకు ఆకుతకలుగునని రెండురోజులవరకు గోకలేగారు తమవాధను నాటుగాని, దాదాభాయి గారికిగాని చెప్పలేదు. మేము అప్పుడు దాదాభాయిగారి ఇంటనే బసచేసితిమి. మూడవనాడు పాధభరించుటకు శక్యముగాక నాతో చెప్పెను. నేను వెంటనే దాక్టరును తీసికొని

వచ్చితిని. ఇది చావలసినదెట్లు అప్పుడాయన తప్పినదని డాక్టరు మాతోచెప్పెను మాకు చాల భయము కలిగినది. పరవాతేదు బలమైన ఆహారమువెట్లైన నయమగునని డాక్టర నెను. గోకలేగారు పక్కమీద అటునిటు పూర్వలేకపోయిరి. ఇక్కడ ఒక చిత్రము జరిగినది. దాదాభాయిగారు ఉన్న యింటలో గాంగ్రెస్ ఆను దొరసాగినది. గోకలేగారికి దెబ్బ తగిలినమాట డాక్టరుచెప్పినమాటలు ఆమెవి నెను. వెంటనే వచ్చి గోకలేగారికి ఉపచారము చేసెదననెను. నాటినుండి ఆమె గోకలేగారికి 15 రోజులవరకు సకల ఉపచారములు చేసెను. ఈ దయాస్వరూపిణి నేను యెన్నటికిని మరచజాలను. గోకలేగారు కూడ ఆమెను యెన్నడును మరచలేదు. కానీ 17 సంవత్సరముక్రింద తగిలిన యాదెట్లే యాయనను అప్పటినుండి తాదాంచుచున్నదని నానమ్మకము.

వాచాగారి దుఃఖము.

వాచాగారు దుఃఖించుచు ఈక్రిందిమాటలను చెప్పిరి:—నేను గోకలేగారు అన్నదమ్ములకు సోమంజీయి. మాటకుమాత్రమే అన్నదమ్ములముకాదు. మామధ్యకి అంతప్రేమకలదు. కాబట్టి గోకలేగారి మరణమువలన తిరిగిదుఃఖమును నేనుభరింపజాలను.

శాసనసభ.

శాసనసభలో గొప్పవారు ఆ నేకులు కలరు కాని, గొప్ప మెంటు ఆదాయవ్యయములనుగూర్చియు, ఇతర విషయములను గూర్చియు గోకలేగారికి తెలిసినంత మరెవరికినీ తెలియదు. తాము చెప్పనివిషయములు అందరికి తెలియునట్లు చెప్పటలోకూడ గోకలేగారికి ప్రజ్ఞకలదు. బాబూ నురేంద్ర వాధ దెన్నినలెను, సర్ ఫీరోజీషా మెహతావలెను మహాకవిగాకపోయినను, శాసనసభలో గోకలేగారి ఉపన్యాసములు సభ్యులకు అద్భుతమును కలిగించెడివి. అన్ని విషయములకన్న గోకలేగారికి విద్యావిషయమునందు అభిమానము మెండు ప్రారంభవిద్యను దేశమంతట వ్యాపింపజేసినగాని దేశము వృద్ధికాశాలదని గోకలేగారి నమ్మకము. విద్య, పారిశుధ్యము, దేశభ్యుదయమునకు పునాదియని గోకలేగారి మతము.

పూర్వము గోకలేగారికన్న గొప్పవారేముండిరి. ఇప్పుడు కూడ గోకలేగారివలె కష్టపడువారును, తెలివితేటలుగలవారును కలరు. మెథాశక్తికి మనదేశములో కలవులేదు. కాని అనేక కారణములవలన వారి తెలివితేటలు బయలుపడుటకు అవకాశములు చిక్కలేదు. గోకలేగారి వలె అందరు సర్వకాల సర్వార్థస్థులయ్యుచును తమజీవితమును దేశారాధనకు వినియోగింపలేదు. దేశసేవ, దేశభ్యుదయము గోకలేగారిది. ఈదీక్షతో యితరవ్యాపకము లేనందున, ఆయనశక్తి సామర్థ్యములను తెలివితేటల నన్నింటిని దేశక్షేమమునకు వినియోగించెను.

విద్యార్థులకు సలహా.

గోకలేగారియందు గౌరవమును మాపుటకు విద్యార్థులగు మీరు ఒక్కపని చేయవలెను. ఆయన జీవితమును యేలాగున గడపునో లాగుననే మీరు గడపవలెను. గోకలేగారివలె అందరికి అవకాశములు చిక్కలే పోవచ్చును. కాని ధనవంతులగు విద్యార్థులకు దీక్షవహించి గోకలేగారివలెనే దేశసేవ చేయవలెను. దేశభ్యుదయమునకు యిది ఒక్కమార్గము. దేశభిమాన మనగా మాటుకావు. చిత్తువహించి. దేశభ్యుదయమునకు శక్తివంచనకే ఎవరిచేతనైనను వారు చేయుటదేశభిమానము. దాదాభాయి నాలోజీగారు 50 సంవత్సరములక్రింద దీనిచేసెరి. దేశసేవచేయుచు ప్రత్యర్థుల చేతిలో ఒడిపోయినను, ధైర్యము పోగొట్టుకొని “ఒడిపోతిని” నాలోజీగారు యెప్పుడును అనలేదు. ఒడినను తిరిగిదొరతనము వినుటలేక దేశభ్యుదయమునకు పాటుబడిరి. మనదేశభిమానము మనదేసేసిన గొప్పపాఠము. ఇది గోకలేగారు మాదేదీసేనెల్పిరి. వీరిమరణము హిందూదేశమునకుంతకు దుఃఖమును కలిగించినది.

గొప్ప జ్యోతి.

గోకలేగారు హిందూదేశ గగనమునై ప్రకాశించిన గొప్ప జ్యోతి. ఈయన ప్రజాహితైక కార్యములకు పట్టుకొమ్మ. గోకలేగారిని మీరు యెన్నటికిని మరచరాదు.

—

[సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘము]

మ॥ రా॥ భాగిరి, ఆలకొండ వెంటకు నుబ్బయ్యగారి యాజమాన్యముక్రింద కడచినమాసము 25-వ తేదీన సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘమువారి కక్షయన నొకసభ జరిగెను అందరి క్రిందితీర్మానము లానర్పబడెను.

1. సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘమువారి యీ సమావేశము లోకమాన్య గోకలేగారి మరణముచే దేశమునకు సంభవించిన తీరువరాని నష్టమునకై మిక్కిలి దుఃఖపడుచున్నా

రు. తమ పరామర్శలను ఇండియాదేశ సేవక సంఘమువారి కిది గోకలే కుటుంబమువారికిని అందించుచున్నారు.

2. గోకలేగారి పవిత్రసాము సృష్టించి గౌరవించు నిమిత్తము ఇటీవలనే వారంభింపబడిన రాత్రిపాఠశాలకు గోకలే పాఠశాలయని నామకరణ మొనర్చుచున్నారు. అది తొక్కదర్శి కే. నరసింగారావుగారు వ్రాయుచున్నారు.

మహమ్మదీయుల రాజభక్తి—గోకలేగారియభిప్రాయము.

బొంబాయి మార్చి 1:—గోకలేగారిని గూర్చి వ్రాయుచో బొంబాయిలో ఇస్లామిక్ మొయలునుపత్రికాధిపతివారు మరణించుటకు కొద్దిసమయకు పూర్వము సంభాషింపుచు నీ యుద్ధమున ఇండియాలోని మహమ్మదీయుల భావమును గూర్చి యిట్లు చెప్పిరి వ్రాయుచున్నారు. మహమ్మదీయులకు బ్రతిష్ఠ దొరతనమువారియెడల యంతభక్తి యున్నదియను నేనెరుగుదును. ఇంతభక్తియున్నదని మేమెప్పుడు ననుకొనలేదు. ఇంగ్లండులోనివా రెంతయు వింతకొందిరి. కాని వారు మెచ్చుకొనుచున్నారు. మేము గర్వమునొందుచున్నాము. ఇల్లుంటుంటే నీనాలివారి కభ్యుదయమగునని నామాట నమ్ముము. క్రైస్తు బ్రతికువారి చక్షులెరిగితే మహమ్మదీయ మతము జీవమునో నుండనేరదు. ఇది యెప్పుడోనుట మంచిది. మీయాత్రాస్థానములవై విమానములు దిగి వ్యవసాయ చేయకుండనేసిరి. జర్మనీకాదు, టర్కీకాదు, క్రైస్తుబ్రతును.

అలహాబాదు.

ఒక మరణము.

అలహాబాదు మార్చి 1:—సయినీరుప్రతీక లండనుకులేఖన దీట్లు లేంతివార్తను పంపుచున్నాడు:—రెవ్వు నెలుకర్నలు మాల్కము ఆల్బర్ట్ కె. రు. వి. ఎం. ఎస్. గారు మరణించిరి.

ధిల్లీ

జునుసుహారాజుగారి భూదార్యము

ధిల్లీ మార్చి 1:—యద్ధమునకు జిండుసుహారాజు గారు మర 15 గుట్టములనిచ్చిరి. వీరితోగూడ నిదివరకు మహారాజుగారు 121 గుట్టలునిచ్చిరి.

వైస్రాయిగారి పర్యటనము.

ధిల్లీ మార్చి 1:—మార్చి 2 వ తారీఖున ధిల్లీలో బయలుదేరి కలకత్తావై కొత్తగాకట్టి సారావంతరెను 4 తారీఖున తెరకున. రిప్పను, మింట్ ప్రభువుల విమానములను గూడ నాడే ప్రకాశపరచెదరు. 5 వ తారీఖున బెరక్ పూనులో తోటవిందు. 6 వ తారీఖున కలకత్తా గవర్నమెంటు భవనములో ఫలాహారము చేయుదురు. యూనివర్సిటీ కన్వోకేషను సభకు వెళ్ళుదురు. నాడేకలకత్తానుండి వెళ్ళిపోదురు. హార్డింజి ప్రభువుగారి కుమారులగు ఆనరబుల్ డైమెండు హార్డింజిగారు; సర్ వెలంత్తెఫిరంగారు, మేన్సువేర్ గారు, సర్ జే. రాబర్ట్సంగారు, మేజరు మెకండ్ గారు, కెప్టెన్ ప్రానుగారు, కెప్టెన్ వాల్డే గారు, ఆనరబుల్ ఎ. హార్డింగారు, వైస్రాయిగారివంట కత్తురు.

ఆగ్రాభాగ్ గారు, చికనీరు మహారాజుగారు.

ధిల్లీ మార్చి 1:—ఆగ్రాభాగ్ గారును, చికనీరు మహారాజుగారును, ఈ నెలలో ధిల్లీకి వచ్చి వైస్రాయిని దర్శింతురు.

—

మలబారు కలెక్టరును

మోపాలామిదపడి కొట్టుట

ధిల్లీ మార్చి 1:—మలబారు జిల్లాకలెక్టరు సి. ఇళ్ళు. ఐ. సి. యన్ గారిపై 8 మంది మోపాలావాగ్రు పడ్డట్టిట్లును, ఇన్సుగారు వారిచేతులనుండి తప్పించుకొని పోగొట్టును ఆయనమీద ఏదోమనస్సు యుండిట్లును తెలియజేసి.

—

ఒక సర్దారుని బేదార్యము

ధిల్లీ మార్చి 1:—పంజాబు రాజధానిలో గురు దాస్ పూరు జిల్లా భగోవాల్ ఎస్టేటు యజమానుగు సర్ చార్ గోపాల్ సింగు రాయ్ ఆననకుడు యిటు పట్టాలములో రంగల్ గారు ఉద్యోగము చేసెను. ఈగారు యెస్టేటు వలన సంపన్నమునకు 1400 రూపాయలు వస. యద్ధము జరిగినంతకాలము వస యెస్టేటు ఆదాయమువర్స మెంటు వారివశము చేయుచున్నాని వైస్రాయిగారి తెలిసెను. వైస్రాయిగారు యిందుకు అంగీకరించిరి. ఈ వందలలో 1 భాగము యవరాజుగారి యుద్ధనిధికిని, 2 భాగములు వైస్రాయిగారి యుద్ధనిధికిని వినియోగింపవలె తెలిసి.

FOREIGN TELEGRAMS.

(REUTERS AGENCY).

WAR NEWS.

THE GREAT EUROPEAN WAR.

GREAT BRITAIN.

German Blockade.
Retaliatory Measures.

LONDON, March 1.

In the House of Commons to-day Mr. Asquith read a note explaining the views of Great Britain. It emphasised that Germany's gross violation of International usages and humane duties compelled retaliatory measures to be taken to prevent commodities of all kinds from reaching or leaving Germany. These measures would not involve any risk to neutral vessels and lives; but the allies deemed themselves free to capture the goods of the enemy origin or proceeding to the enemy's destination.

Supplementary Credit.
Mr. Asquith's Views.

LONDON, March 1.

Moving for a supplementary credit of thirty seven millions and a fresh credit of 250 millions in the House of Commons, Mr. Asquith pointed out that the total of the credits for the financial year 1914-15 was 362 millions. That represented, broadly speaking, the difference between the expenditure on peace-footing and that on war-footing. It was undesirable to give precise details of the expenditure, but the army and the navy took, out of that total, 275 millions. That was additional to the sums voted on peace-footing. Thirty-eight millions represented the advances for war expenditure to the dominions and crown colonies. There had been an advance to Belgium of ten millions and of eight hundred thousand to Serbia. Further advances to these allies were contemplated. Actual cost of the war at the close of the financial year, when it would have lasted 230 days, would be, 12,000,000 pounds daily. The credit of 250 millions was the largest single vote ever put before the house. It would cover the period to the second week in July. War office estimated from April a daily expenditure of a million and half and the navy expenditure would be 400,000 pounds. Thus the aggregate would be roughly two millions daily. The government were making larger pecuniary demands on the house than ever before. They made it in full conviction that, after seven months of war, the country and the empire were every whit as determined as ever to bring their righteous cause to a triumphant issue. (Cheers.) There is much to be encouraged and stimulate us in what I see in the heroism of Belgium and Serbia and in the undaunted tenacity with which our allies hold their far-flung lines until the moment comes for an irresistible advance. (cheers). We have no reason to be otherwise than satisfied with the progress of recruiting.

Mr. Asquith continued that he would assure the house that with all the knowledge and experience gained by the Government we were never more confident than to-day of the power and will of the allies to achieve ultimate victory. (Cheers). Referring to Dardanelles, Mr. Asquith said that there had been no denudation or impairment of forces working in France and Flanders. We should continue to give fullest and most effective support there. Nor, for the purposes of Dardanelles operations, had there been any weakening of the grand fleet. The enterprise at Dardanelles was carefully conceived with distinct political, strategical and economic objects. Operations at once illustrated close co-operation between the allies in the new theatre. Mr. Asquith referred to the splendid contingent from the French Navy, which shared glory and hazard of the Dardanelles enterprise. The operation also showed copiousness and variety of our own naval resources. "Queen Elizabeth" was their newest super dreadnought with a range unknown before, and side by side was "Agamemnon" the predecessor of the dreadnought. Congratulations were due to the admiralty.

Mr. Asquith then passed to the subject of the so-called German blockade saying "I will have to use some very plain language. It did not come as a surprise that war has been carried on by Germany with a systematic violation of all conventions and regulations whereby International agreement thought to mitigate warfare. She has now taken further step by organising the under-sea campaign of piracy and pillage."

(SEE UNDER STOP PRESS TELEGRAMS.)

FRANCE.

Allies Secure Some Points.

LONDON, March 1.

P.A.S.—A Communique says:—There is nothing important to report except that different points have been successively secured now from the continuous line 2 kilometres long northward and northward of Perthes. We also made slight progress at Chapelotte, three kilometres northward of Celles.

RUSSIA.

Heroic Feats of Arms.

Gallantry of Motor Detachment Officer.

LONDON, February 28.

PETROGRAD.—Many heroic feats of Arms were performed in the recent fighting. One Captain gallantly led his detachment of armoured motor cars in the face of a devastating fire against a German battery which was hindering the Russian offensive. The cars opened fire at twenty paces, annihilating the Germans. The Captain was killed.

TELEGRAMS.

The Booty at Prasnyysz.

The Russians recaptured Prasnyysz after a day's fierce fighting. The booty captured was so extensive that it has not yet been estimated.

The Russians are bearing the strain without complaining. Certain regiments are marching day and night. Their Commanders report laconically that the enemy is retiring.

An Army's Captures.

Since the beginning of the war, General Brussiloff's Army has captured 1,900 officers and 186,000 men.

A Russian Report.

LONDON, March 1.

PETROGRAD.—The guns and prisoners captured north of Grodno belong to the best German army corps. The twenty-first, which was stationed in peace time on the French frontier, but was recently transferred to East Prussia. The initiative in the fighting north of Grodno had passed to the Russians. The Germans continue their attacks in the Edvabnobobr region, but these lack sting. The Russian advance in some parts during the fighting at Prasnyysz was very marked. Villages were taken in quick succession and from five hundred to eight hundred Germans captured in each. The Germans in other sectors are delivering counter-attacks with fresh reinforcements but, though villages here are changing hands, the Russian front on the whole advances considerably daily. German prisoners state that their units in many cases are inextricably tangled, and that supplies and ammunition for the firing line have ceased. The Russians, since Feb. 22nd, have driven back the enemy twelve miles in certain sectors, the smallest advance being from two to three miles, this being at a point where counter-attacks are frequent.

German Aggressive in E. Prussia.
Actuated by Political and Economic Motives.

LAHORE, March 1.

The London correspondent of the Civil and Military Gazette cables on 28th Feb:—The "Daily Telegraph's" Petrograd correspondent says a conviction seems to have established itself in well-informed military circles that the German aggressive from East Prussia was actuated mainly by political and economic motives. It is believed that the German chief command hoped to raise the spirits of the German population by a dramatic success enabling them to say that German soil was clear of the Russians and at the same time to increase as much as possible the area available for sowing crops for the next harvest. Consequently it would not be surprising if the Germans, in the next few days, fell back in the direction whence they came.

PARIS.—General Pau has arrived in Petrograd.

TURKEY.

Dardanelles Bombardment.

The Turkish Wounded.

LONDON, February 28.

A telegram from Sofia says that six hundred wounded have been brought to Constantinople as the result of the first bombardment of the Dardanelles.

Some Further Particulars.

LONDON, March 1.

From accounts of the bombardment of the Dardanelles in Greek papers it appears that fort Itepe was destroyed. While the British squadron advanced five miles up the Straits the French squadron cruised between the two destroyed entrance forts and prevented the enemy's attempts to repair them.

Bombardment Resumed.

The bombardment of the interior forts was resumed at noon on Saturday. The powder magazine at Meshori was blown up. The fleet at five in the evening reached the Calypso light-house near the forts Kilidbahr and Tsanakale. The forts on the European side were silenced. There are fifty thousand Turks on the European and eleven thousand on the Asiatic side.

LONDON, February 28.

The latest phase of operations in the Dardanelles is a most depressing effect in Germany, where the leaders are fully alive to the immensity of the issues at stake.

GERMANY.

German Budget.

AMSTERDAM.—German budget provides for five hundred and two million pounds extraordinary expenditure. There is no provision for redemption of war loans.

ARABIA.

The Turks in Yemen.

Suffering from Lack of Funds.

BOMBAY, March 1.

The Aden correspondent of the "Times of India" writing on the 14th February, reports that the Turks in Yemen are suffering from lack of funds. In addition to over three lakhs of dollars levied by them they imposed a similar contribution on Turkish merchants and traders in that port and have seized all money found in the Imperial Ottoman Bank there, which is said to be about 17,000 dollars. The Turks are now treating for a loan of five lakhs of dollars from the Imam of Yemen Yabia Hameedaddin, to enable them to pay some of the troops, which have not been paid during the half year or so. In former years the Turkish authorities in the Yemen used to receive from Constantinople about £30,000 every month, but as all communications by sea with the Turkish capital are now interrupted no money can be sent to Yemen through Hedjaz owing to the long distance and insecurity of the routes.

TELEGRAMS.

NORWAY.

Disaster to a German Submarine.

LAHORE, March 1.

The "Civil and Military Gazette's" London correspondent cables on 28th February:—The "Morning Post's" correspondent at Christiania states that a piece of wreckage driven ashore near Christiania appears to indicate a disaster to the German submarine. U 9.

AMERICA.

Some American Proposals.

LONDON, February 28.

WASHINGTON.—It is stated on good authority here that the latest American notes propose, firstly that the previous rule respecting neutral shipments of conditional contraband destined for civilians shall remain unaltered; secondly, the removal of all floating mines except those protecting coast defences and harbours; thirdly, that pilots be provided to guide neutrals through such minefields.

INDIAN TELEGRAMS

(Associated Press Agency.)

WAR NEWS

DELHI.

A Sardar's Offer.

DELHI, March 1.

Sirdar Gopal Sing Rais of Bhagowal estate, Gurdaspur district, late Risaldar of the 11th K. E. O. Lancers, has generously offered to place his Jagir of the value of about Rs. 1400 a year, at the disposal of the Government, while the war lasts, to be used in the proportion of one third for His Royal Highness the Prince of Wales' Fund, and two thirds for the Imperial India Relief Fund. His Excellency the Viceroy has gratefully accepted the Sirdar's offer.

BOMBAY.

Mahomedan Loyalty.

The Late Mr. Gokhale's Views.

BOMBAY, March 1.

The Moslem paper of Bombay, the "Islamic Mail," in the course of its reference to the late Mr. Gokhale, states that, in conversation with the Editor a few days before his death, Mr. Gokhale, regarding the attitude of Mahomedans in India in this war, said:—"I am aware of the wonderful devotion of the Mahomedans to the British Government, and I frankly admit that it transcends all our expectations. It has come as an agreeable surprise for the people in England, but they all appreciate it and we are proud of it." Mr. Gokhale added:—"My dear friend, take my word as a sincere well-wisher of the community, that it is the right course. Islam cannot survive without the protection of Great Britain, and they are a wise people who recognise this fact. What protects your holy places from an air raid is not Germany, not Turkey too, but Great Britain."

GENERAL NEWS

DELHI.

Viceroy's Tour Programme.

DELHI, March 1.

The following is H. E. the Viceroy's Tour Programme:—March 2nd leaves Delhi; 4th. Opens Sara Brigde and unveils Ripon and Minto statues. 5th. Garden party at Barrackpore; 6th. Lunch at Government House, attends University Convocation and leaves Calcutta. Party accompanying His Excellency is Hon. Diamond Hardinge, Sir Valentine Chirol, Sir Du Boulay, Colonel Maxwell Sir, J. Roberts, Major Mackenzie, Captains Brown and Hasted and Hon. A. Hardinge.

CALCUTTA.

Sub-Inspector Mukherjee's Murder
Further Particulars.

CALCUTTA, March 1.

Further particulars regarding yesterday's political outrage go to show that one of the assassins of Inspector Suresh Chunder Mukherjee was recognised by Sub-Inspector Bun Behari Mukherjee, who was with the deceased Inspector at the time of outrage. It is said that of the four who fired at the deceased Inspector the first is a young man aged about 18 years. He is a political suspect and is suspected to have taken part in some of the recent political crimes. He comes from Eastern Bengal and was wanted in the recent motor bandit raid. He is believed to be an associate of Jatindra Nath Banerjee, the alleged murderer of the cloth-dealer Neroda at Jorabgaon. It is suggested that all these overt acts were committed by members of the same gang.

Arrests on Suspicion.

CALCUTTA, March 1.

The Criminal Investigation department is reported to have made four or five arrests on suspicion in connection with the murder of Sub-Inspector Mukherjee yesterday. The arrested men included a matriculate student, named Hem Chandra Mukherjee of the New India School. He comes from Faridpur district and was living in a mess. Names of other prisoners have not been disclosed so far. Police note dated Friday last states that 23,200 rounds of

TELEGRAMS.

ammunition, property of Messrs Rodda and Company have been recovered. It will be remembered that on 26th August eight cases each containing 6000 together with 50 "Mausers" pistols were stolen while being transferred from the Customs house. The stolen pistols and ammunition have figured in the recent outrages. (Censored.)

A Merchant's Report of Robbery.

A merchant named Radha Ballabh Das has reported to the Jorabagan police, Calcutta, the robbery from his guddy of Rs 20,000 in currency notes.

Bengal Volunteer Field Ambulance Scheme.

CALCUTTA, March 1.

The "Englishman" announces that the Bengal Volunteer Field Ambulance scheme organised by Dr. Sarbadhikari and Mr. B. N. Basu has received official sanction and that Sir Farley Lukis gives a motor ambulance waggon. (Censored.)

Stolen Ammunition.

Result of House Searches.

CALCUTTA, March 1.

A police note states that 23,000 rounds of the ammunition stolen from Messrs. Rodda and Co. last August, have been recovered as a result of the recent house searches.

BURMA.

The Case Against Rangoon Policemen.

RANGOON, March 1.

The Kyaukse Police case against (1) Doveton, D. S. P. Kyaukse, (2) S. S. Vertannes, circle Inspector of Police, (3) Mr. Po Me, Sub-Inspector of Police, and (4) Mg Pe, Sub-Inspector of Police, came up for hearing to-day before the special Sessions Chief Court, Sir Charles Fox presiding. A Jury was not empanelled but will be called to-morrow. A legal question was considered as to whether all the accused could be tried together in one trial. The Judge ruled in respect of the charge of making false records and of accepting a bribe of Rs. 1,500, that the second, third and fourth accused could not be tried with Doveton on the charge of accepting a remuneration of Rs. 1,000. That charge against the three accused will be tried by Sessions Court. The various charges against Doveton were discussed by Counsel, and the Court was of opinion that Doveton could be tried on only one charge of accepting an illegal gratification of Rs. 1,000 from Mg Ba. The trial will be to-morrow.

War Relief Funds.

RANGOON, March 1.

Accounts of the Imperial Indian Relief Fund up to 25th February showed that the contributions towards the provincial branches of the Prince of Wales and Imperial Indian Relief Funds amounted to Rs. 629,693, and the amount placed at the disposal of the local Distress Committee was Rs. 130,454.

PUNJAB.

Co-Operative Credit in the Punjab.

The Commission of Enquiry.

LAHORE, March 1.

The Commission which is investigating the working of the Co-operative Credit system arrive at Jullundur, from the United Provinces, on Monday last. Jullundur, as is well known, is a stronghold of the co-operative movement in the Punjab, and the Commission, of which Sir E. MacLagan is the Chairman, spent a busy week inspecting the local societies and examining witnesses. They left Jullundur on Saturday afternoon and reached Lahore the same evening. They hear witnesses on Monday and Tuesday at the Commissioner's Office, Lahore, and on Wednesday divide up into two sections, one visiting Khark and Ahmednagar and going on Friday to Lyallpur and Gojra, and the other going direct to Lyallpur on Wednesday. The Commission joints up at Gojra on the 5th and after inspecting several local societies on the following day leaves for Lahore 'en route' to Simla, where the report will be written.

Grain Robberies in the Jhand District.

LAHORE, March 1.

The "C. and M. Gazette" learns that there have been some grain robberies by a gang of men in and about Ahmadpur in the Jhand district. Extra Police has been drafted into the district.

Hon'ble Sirdar Daljit Singh Congratulated.

LAHORE, March 1.

A very well attended meeting of the citizens of Jullundur was held in the Town Hall on 26th February to express their delight at the appointment of Hon'ble. Sardar Daljit Singh to the Council of the Secretary of State for India.

Creation of a Chair of Operative Surgery.

LAHORE, March 1.

It is stated that sanction has been received to the creation of a chair of operative surgery at Lahore.

SOUTH INDIA.

Constructions on Railway Lines Removed.

COONOOR, March 1.

With reference to the slips on N. Ry. the A. T. S. wires:—Through running of all trains will resume to-morrow, the 2nd instant.

Telegraph Notice.

Private telegrams may now be accepted for Quernch, rates same as to Basrah Via Rs (1-5-0) one anna & five per word.

TELEGRAMS.

Short News.

The "Pioneer's" London correspondent cables:—The death is announced of Lieut. Col. Malcolm Albert Ker, I. M. S.

The death is announced of Major-General Brooke Chambers.

Information has just reached Delhi reporting an attack by 8 Moplahs on Mr. C. A. Innes, I.C.S., Officiating District Magistrate, Malabar. Mr. Innes narrowly escaped. So far as known, the cause is purely local.

H. H. Aga Khan and H.H. the Maharaja of Bikanir visit the Viceroy at Delhi this month.

STOP PRESS TELEGRAMS.

Allotments for Railways.

CALCUTTA, March 2.

Of the eight million Sterling allotted to the railways in Sir William Meyer's budget for the coming year, seven million sterling is to be spent on open lines, including rolling stock; three quarters of million is to be spent on lines under construction started in previous years, including the Burdwan Howrah chord and the G. I. P. overhead connection in Bombay; and quarter of a million sterling goes to the new projects including the Vishnupur-Santragachi chord, the Dholka-Dhanduka Railway and the Southern Shan States railway connection between the Plateau and the Inle lake. Railway construction by private enterprise and district boards is also to go on.

The Wheat Export Question.

KARACHI, March 2.

The announcement that the Government of India have decided to prohibit the export of wheat from India for the whole of the current year has been received in Karachi, the chief wheat exporting sea port in India, without surprise. In its recommendations to the Government about two months ago, the Karachi Chamber of Commerce, whilst suggesting that new crop of wheat be allowed to be freely exported from India, added the proviso, due regard being taken of the food requirements of this country. The Karachi Chamber of Commerce is sending seven representatives of the wheat exporting trade to the Conference to be held on Saturday, [and no doubt the wheat growers and the wheat consumers will also be strongly represented. The forcing of the passage of the Dardanelles may hasten the solution of what is a very knotty problem. In the meantime the "Sind Gazette" makes the suggestion that a staff export duty has much to recommend it in that such a duty would tend to lower prices in India and at the same time bring in revenue to the Government, should any small exports of wheat take place. It may be added that the surplus wheat ordinarily available in India for export rarely exceeds one eighth of the total crop. Prices in Western India have already ceased as a result of the recent export prohibition notice.

Mr. Asquith's Views.

can we, I address myself to the neutral, sit quiet as though we were still under the protection of the rules of Civilised warfare? I think we cannot.—Mr. Asquith ridiculed the theory of the German blockade and asked where was the German fleet. It had only been seen twice on the sea since the war began. Plain truth was that German fleet was not blockading, could not blockade and never would block the English shore (Cheers). There was no form of economic pressure to which the allies did not consider themselves entitled to resort and, if neutrals suffered inconvenience, allies regretted it, but the neutrals should remember that this phase of war was not initiated by us and we did not propose to assassinate their seamen or destroy their ships. British and French Governments hold themselves free to take into the port ships, carrying goods of the presumed enemy's destination, or ownership, or origin, but it is not intended to confiscate such vessels or their cargoes unless they are, for other reasons, liable to confiscation. Continuing the premier said that their were whispers of peace. It was not time to talk of peace (loud cheers) and those who did so, however excellent their intentions, were victims of grievous self delusion. It would be a time to talk of peace when great purposes of the allies were in sight of accomplishment (Cheers). What he had said on that subject in November at the Guildhall he now repeated in March (Renewed Cheers).

(UN-CORRECTED.)

Mr. Asquith read a statement regarding the German submarine piracy and said, laws and customs of nations regarding attacks on commerce have always presumed that the first duty of the capture of merchantman is to bring it before prizecourts, where it may be tried, where regularities of its capture may be challenged and where neutrals may recover their cargo. The sinking of prizes is in itself a questionable act, to be resorted to only in extraordinary circumstances and after provision has been made for the safety of all the crew and passengers. Responsibility for discriminating between neutral and enemy vessels and between neutral and enemy cargoes obviously rests on the attacking ship, whose duty it is to verify the status of the vessel and her cargo and to preserve all papers before sinking or capturing the ship, so also is the humane duty to provide for the safety of the crews and the merchantmen whether neutral or enemy, an obligation on every belligerent. It is upon this basis that all previous discussions of law regulating warfare have proceeded. German submarine fulfils none of these obligations; her methods of warfare are entirely outside the scope of any international instruments, regulating operations against commerce in war time. German declaration substitutes indiscriminate destruction for regulated captures. (Cheers) Germany adopted this method against peaceful traders and non-combatant crews with the avowed object of preventing commodities of all kinds including food for the civilian

TELEGRAMS.

propulation from reaching or leaving the British Isles or Northern France Her opponents, therefore, are driven to frame retaliatory measures (cheers in order to prevent commodities of any kind (loud cheers) from reaching or leaving Germany. (renewed cheers)

These measures, however, will be enforced by the British and French Governments without risk to neutral ships or non-combatant lives and in strict observation to the dictates of humanity. (Cheers). British and French Governments will, therefore, hold themselves free to detain and take into port ships carrying goods of the presumed enemy destination, ownership or origin. It is not intended to confiscate such vessels or cargoes unless they would otherwise be liable to confiscation. Vessels with cargoes which sailed before this date will not be affected. That is our reply. (Loud cheers). I may say that the suggestion which I see put forward from the German quarters that we rejected certain proposals or suggestions made to Great Britain and Germany by the United States is untrue. All we have stated to the United States so far is this that we have taken them into careful consideration in consultation with our allies. Mr. Asquith concluded thus. We shall not relax our efforts until we have achieved all our aims. To achieve them we must draw on our resources both material and spiritual. Appeal on the material side is before the house. Appeal on the spiritual side is to the ancient inbred qualities of our race which have never failed us in times of stress; namely, self-mastery, willingness to bear one another's burdens and unity which springs from the dominating sense of a common duty, never-failing faith and the inflexible resolve. (Loud and prolonged cheers).

Votes of credit were unanimously adopted.

పరాసు అధికారుల ప్రకటన.

పార్సీసు మార్చి 1:—పరాసు అధికారు లిట్లు ప్రకటిం చిరి:—పెర్షియన్ ఉత్తరభాగమునను వాయవ్యభాగమునను రెండు కిలోమీటరుల ప్రదేశము మేము జయపదముగ పట్టు కొంటిమి. ఇంతకుముంచి తెలుపదగిన విశేష మేమియులేదు. ఛిసిలోటివద్ద సెల్లిముకు ఉత్తరభాగము మేము కికి లోమీటరుల దూరము ముందుకుపోతిమి.

జనరలు పాగారు

దేటుర్రగ్రాడుకు వచ్చుట.

పార్సీసు మార్చి 1:—జనరలు పాగారు రుమ్మిరేకపు రాజధానియగు పీటరుగ్రాడుకు వచ్చిరి.

జర్మనీవారి యుద్ధపు ఖర్చులు

అంస్ట్రేము మార్చి 1:—జర్మనీవారు తమకగు ఆయుధ్యములను గురించినపుత్రమును తయారుచేసిరి. ఇందులో 50 కోట్ల 20లక్షలపానులు, యుద్ధపుఖర్చులకు గాను వ్యయము చేయబడునని తెలుపబడినది. యుద్ధము నిమిత్తము తీసికొనబులుములను జర్మనీవారు తీర్చివేయవలసియున్నది. ఈ ఆదాయ వ్యయపత్రికలో దీనిగురించి యేమియు నడచబడినదిలేదు.

సామ్రాజ్య శాసనసభ.

ఆర్థిక వ్యవస్థాంతరము.

దెల్లి మార్చి 2:—సేను శాసనసభలో ఆర్థిక సభ్యుడు ఆర్థిక వ్యవస్థాంతరమును గుర్తించెను. ఈ సంతకర్తపు అంచనాలలో సామ్రాజ్యనిధిలో 27½ లక్షలు తక్కువబడినది. రాష్ట్రములలో 31 లక్షలు తక్కువపడినది. క్రొత్త పన్నులువిధించుటకు నూచింపబడలేదు. ఇతరనిబంధనలనుండి సామ్య సర్దుబాటుచేయబడును. 45 లక్షలు బదులుచేయబడును. 30 లక్షలు హిందూదేశమునందును 65 లక్షలు ఇనుప దారులమారుగను 50 లక్షల కర్రపుట్రైముల మూలమునను సర్దుబాటుచేయబడును. ఇనుపదారులకు 80 లక్షలును నీటిపారుదలనిమిత్తము 11 లక్షలును దెల్లి పట్టణము నిమిత్తము 25 లక్షలును వ్యయపరుపబడును. యుద్ధమునను రావలసినసామ్య రాక కలిగిన సప్తము 120 లక్షలు.

మార్చి 3 ని తారీఖున, న్యోక్త గారిమరణమువలన పూనా నగరవాసులకు కలిగిన దుఃఖమును, దేశ సేనకుకలిగిన సప్తమును తెలుపుటకు పూనానగరమున నుచోజనసభ జరుగును. ఈ సభకు బాంబాయి నవర్షరుగారు అధ్యక్షులుగ నుందురు. ఆగాఫాన్ గారు ముఖ్యోపన్యాసకులుగా నుండురు.

శ్రీమతి మైసూరుమహారాజు.

చెన్నై ప్రెసిడెన్సీ సెలదినములపాటు రాయపేటయందలిటాకరు లోటలో వసించుచుండిన శ్రీమతి మహారాజుగారు కడచిన శనివారము సాయంకాలము నపరివారముగ పెట్టుపాటియము నకు బైలుదేటివెళ్లిరి. అక్కడినుండి శ్రీమతి గారు నీటికికి విచ్చేయుదురు. ఆమెతోకను గౌరవించుచు కాల్పులవలన భీరంగిగుండు నిన్ను తెల్లవారి కాల్పులుచేసెను.

మునగాల బహుమాన వ్యాసము*

1914

II

మెట్టవరిమాత్రమే సాధారణముగ పశ్చిమ సముద్రతీర మునగాల కొండచరియలలోను ఇతరజిల్లాలలోను పండింపబడునగాని యొక్కొకపుడు కందులు పత్రిగింజలు వరిచిత్తనములు మాత్రమేకలిపిగాని నాటుట కూడగలదు. ఈ కలగలుపు పంట ప్రతినంశత్వము నొకభూమి గానే పండించుచుండును. కాని యొక్కొక సంవత్సరము మెరపతోటగాని బోట్లగాని చేయుచుండును.

కృష్ణాజిల్లాలోని కొన్ని భూములయందు పండింపబడుచున్న మెట్టవరిమాత్రమే వేయబడినపుడు ఆపంట పండిన వెనుక నా భూమిలో మెరకమెరల క్రింద సెనగలు గాని మినుములుగాని వేసెదరు. నీటివసతియున్నచో వెల్లులిగాని నువ్వులుగాని చల్లెదరు. కృష్ణాజిల్లా తణుకు తాలూకాలో ప్రతినంశత్వమును మెట్టమెర కోసిన భూమిలో నీరుపెట్టి వెల్లులి నువ్వులు, పెసల, (తీగపెసల) చేయుదురు. తీగపెసలను వారు పచ్చయెరువుక్రింద వాడెదరు.

మెరకమెరల వ్యవసాయము.

మెరకమెర లన్నిటికలనే మెట్టవరికూడ భూమిని నిక్షిప్తచేదరు. తొలక (ప్రదేశము)నే భూమిని వైచైన దున్ని కంచెయొద్ద గింజలు వెదజల్లెదరు. [సాధారణముగా 4 కుండుములు (28 పానులు) వరి; 1 శేరు (2½ పానులు) కందులు ½ వీసె (ఏలము పత్రిగింజలు చల్లబడును)] నెలదినములు గడచినపిమ్మట నొకసారి కలుపుతీసెదరు. మరియొక నెలకు మరల నొకసారి కలుపుతీసెదరు. నెవ్వెంబరులోగాని ఆక్టోబరు ప్రారంభమునగాని కొంతలు జరుగును. కందులు జనవరిలో కొయబడును. ప్రతినేరుట ఫిబ్రవరి మొదలు మే వరకును జరుగుచుండును. సగుటున పంట (1000 పానులు) 148 కుండుములు వరియును (600-800 పానులు) 66.88 కుండుముల కందులును (100-150 పానులు) 38-50 వీసెల ప్రతీగింజలను పండును. ఒక్కొక్కప్పుడెక్కువకు కూడ పండును. చామర్లతోట సేరిలో బాడుభూస్వమును కందులు 1905-09లో 158 రూపాయల విలువగల పంటపండినది.

పశ్చిమ సముద్రతీరమునందలి కొండపల్లములలో వెక్కు సంవత్సరముల కొక్కసారిమాత్రమే వరిపంట పండింపబడును. వేసవిలో నడవి నరికి తగులబెట్టుదురు. తొలకరించగనే త్రవ్వట దున్నుట నున్నగు పనులుచేసి చిత్తనములనుచల్లెదరు. ఆగష్టునెవ్వెంబరునెలలలో కొంతలు జరుగును.

కల్లపు మెరలు.

ఇదివరకు (వాయబడినది) కల్లపుమెరలు మొదట నాగునుములలో నాగుపోయబడును. ఆయాకులను పొలములలో నూడ్చెదరు. కొన్ని ప్రదేశములలో (నెల్లూరు-తిరుచనాపల్లి మున్నగునవి) దమ్ముచేయబడి పొలములలోనే చిత్తనములు చల్లబడును. మరికొన్ని ప్రదేశములలో (నెల్లూరు) మెరక భూములలోనే చిత్తనములుచల్లబడి మొదట మెరకమెరల వలెనే పండింపబడును. పిమ్మట నీరుపెట్టబడును.

ఆకుమడులు.

ఊడ్పులకుముం దాకునుకులను నిదమ్ముచేయుట తోడనే వ్యవసాయపుపనులు ప్రారంభమగును. ఆకుమడులను నిమిత్తము వ్యవసాయదారులు తమవన్న భూములలో శ్రేష్టమైన వాని నేర్పరిచెదరు. ఈవారు కొన్నిచోట్ల నీరుపెట్టకుండగను కొన్నిచోట్ల దమ్ముచేసియు పెంచెదరు. మెట్టవారు కట్టలుకట్టబడువరకును నీరుతేరుండనేమెరుగును. ఎండలుతీరగుటవలన మొక్కమాడిపోవునని తోచినపుడు మాత్రమే నీరుపెట్టెదరు. పల్లపునుములలో మెరపునేనీ దమ్ముచేసిన పిమ్మట అదివరకు పెంచబడినమొక్కల నందు నాటి నీరుపెట్టిపెంచెదరు. మెరక మగులలోను పల్లపునుములలోనుగూడ యకరమునకు 80-100 కుండుములు (560-700 పానులు) చిత్తనములు నాటబడును. పితాపురము జమిందారీలోను ఇతర ప్రదేశములలోను ఇటుల నాటబడును. ఈ నాగు మెరకనాడైనచో పదియకరములకును, పల్లపునాడైనచో 15-20 యకరములకును సరిపోవును. కొన్ని కొన్ని దక్షిణ జిల్లాలలో నారు, ఆకుడులలో నెత్తుగా నాటబడును. ఆపవతివైనను గూడ ఊడ్పుబడిన భూములను బట్టి యకరమునకు 100 పానులకుండును నగును. కృష్ణాజిల్లాలో కొన్ని భూములలో మాత్రము తైతులు 20, 30 పానులతోడనే పనినగుప నలిగియున్నాయి.

* మొదటి భాగము ఫిబ్రవరి నెల 17 వ తేదీ ప్రచురించి యున్నాము.

దమ్ముచేయుట.

ఆకుమడిలో నారు పెరుగుచుండగనే ఊడ్పు భూమిని నిదమ్ముచేయుదురు. అదివరకు బండ్లతో తోలబడినా త్రమును పొలములో చల్లివేసెదరు. పిమ్మట నీరు పెట్టి దమ్ముచేసెదరు. నీరువోతు భూమియైనచో వాగమున కొకసారిగా 2, 3 సార్లు వరుసగా వారు దమ్ముచేసెదరు. అట్లు కొంతపుడెల్ల నీరు వోతునచో కొక్కసారిచే దమ్ముచేసి యూడ్పుచేసెదరు. కొందరు దమ్ముచేయుటకు మందు ధూమలను దున్నెదరు. భూమి నీటలుదారి పెద్దపెద్ద పగుళ్లుపడి నీరు పెట్టగనే యుబుకునట్లున్నచో దమ్ముచేయనే చేయును. పశువులచే తొక్కించి ఊడ్పుచేసెదరు.

ఎరువులు.

సక్రముగా వరిపొలములకు యెరువులు వేయుకద్దతి ఈ రాంధానిలో వెక్కు భూములలో వరుసగా వున్నది. కాని జిల్లా ప్రాంతములలో ప్రతినాణునను పండింపబడు భూములలో నారును తగ్గుచుండుటచే యెరువు వేయు నావశ్యకత నీటివల కనిపెట్టిరి. గ్రామములలోని చెత్తపొలములలోని పనువుల శ్రేష్టము మాత్రమే వరిపంటకు తైతులకు సాధారణముగ వోతునా త్రము లగుచున్నవి. పొలములలో నపుడుపుడు గొడ్డెలను మేకలను మందగట్టించెదరు. కృష్ణ గోదావరి జిల్లాలలో పాడిమన్ను నధికముగ నుపయోగింతురు. బురద మన్ను ఆమదపుండి వేపనూ సెండి మున్నగువానిని గూడ వేసెదరు. కొయంబత్తూరు తిరునల్వేలిమున్నగుజిల్లాలలో అడవి నీలిమందు చెట్లతరులను కొడ్డప్రక్కలనుండి పోగుచేసి పచ్చయెరువుక్రింద వేసెదరు. కొన్నిచోట్ల మొదటిపంట వరికొయగనే ఆభూమిలో శ్రేష్టమొకము నీలిమందు చెట్లను పండించెదరు. కృష్ణ గోదావరిజిల్లాలలో నిందుకొరకు జనుమువేసెదరు ఊడ్పులు.

ఈరీతిగా పొలములు నిదమగునరికి వారుకూడ నిదమగును. పునాసలు 2-5 వారములవరకును పెద్దవరులు మరి 2-3 వారములవరకునుగూడ ఆకుమడులలో పెరుగును. ఆకు తీయుటకుముందు మడులలోనికి నీరుపెట్టి ఆకును జాగ్రత్తతో తీసి కట్టలు కట్టెదరు. వానిని పొలమునకు తీసికొనిపోయెదరు. అచటత్రీలు వానిని ఊడ్చెదరు. ఈకట్టలను తీసికొనిపోవుటకు పితాపురముప్రాంతమున “సరుగుడ”ను చక్రములువలెని బండివంటి దాని నుపయోగించెద రిది చాల యుపయుక్తమైనది. ఒక్కొక్కపొలములో నూడ్చబడెడు మొక్కలసంఖ్య వాని ఎడమున్నుగునని వేరువేరుప్రదేశములలో వేరువేరుగా వున్నవి. సాధారణముగా 6 అంగుళములు ఎడముగ 2-6 మొక్కల వరకును నాటెదరు. 10-20 మొక్కలవరకును కట్టబడిన గట్టి 9-12 అంగుళముల ఎడమున కొన్ని జిల్లాలలో నాటెదరు. ఇంనులో మొక్కల యర్వ్యయును చాలగలదు. కృష్ణ గోదావరిజిల్లాలలో ఏమొక్క కామొక్క నాటెదరు ఆకునారుపోయకుండ దమ్ముచేసిన భూమిలోనే చిత్తనముల నాటుపద్ధతి నెల్లూరు కొయంబత్తూరుజిల్లాలలోను కొన్ని దక్షిణజిల్లాలలోను గూడగలదు. పునాసలు మాత్రమే ఇటులు నాటబడును.

మెట్ట సాగుబడి.

తొలకరించుట యాలశ్యమైనందున చెరువులలో నీర్లుండని కారణమున నీరుపెట్టకుండనే చిత్తనములను పొలములలో చూట నెల్లూరుజిల్లాలో చాలవరకుగలదు. అట్లుచల్లి మెరును కొంతకాలమువరకును మెట్టమెర వలెనే పెంచెదరు. పశ్చిమ సముద్రతీరమునందు గూడ పొలములనుదున్ని నాగటిచాళ్లలో గింజలను చల్లుపద్ధతి కొన్నిచోట్ల చాడుకలోనున్నది. చెందుమాట్లాడుచుచేయుట.

మధురజిల్లాలో నాటు వారును మొదట నొకయోమ మడిలోంచి దానిని మరల మరియొకమడిలోకిమార్చి యచట నుండి పొలముననూడ్చెదరు.

నీరు పెట్టుట.

ఊడ్పుజరిగినది మొదలు కొంతలు 2, 3 వారములలో జరుగునను వరకునుగూడ నూడ్పుభూమిలో 2 మొదలు 6 అంగుళముల వరకును నీరవ్వడు నిలువజేయబడును. నవ్వము నాసిగా కుండుటకును ఒండుమట్టి యధికముగ చేరుటకును గూడ నిటల తరుచుగ నీరుపెట్టెదరు.

కలుపుతీయుట.

ఊడ్పుబడిన పొలములో నూడ్పుబడిన 5-6 వారముల కొక్కసారి కలుపుతీసిన చాలును. సారము తక్కువగావున్న భూములలో మరల నింకొకసారి గూడ కలుపుతీయువలసి యుండును. మెట్టసాగుబడి యందు నీరుపెట్టవరకును తరుచు కలుపు తీయుచుండురు. తరువాత నొక్కసారిమాత్రము కలుపు దీయుదురు.

తలకొర.

వెన్న వేయువరకును నిటాకుగ నిలువబాలనంత ఏవుగ చేసువెరిగి నవ్వుడు దానిని ఛేదించి పశువులకు తేయుదురు. ఒక్కొకసారి పశువులచేత చేనుచేపించెదరు. కొన్ని కొన్ని చోట్ల చెందుసారులుకూడ తలకొర యవసరమగును.

కోగముల చీడలు.

సాగుబడిచాల నాలశ్యముగ చేసినప్పుడుతప్ప కోగములు చీడలు మున్నగువాని వలన పంటకెన్నడు నధికవత్తము కలుగదు. పంటను పొడుచేయు పురుగులలో నాకును తిను జాతుల పురుగులు కంబలిపురుగు మిదత మున్నగు కొన్ని జాతులపురుగులు గలవు. క్రేష్టా గోదావరి జిల్లాలలో నూడ్పులు ఆలశ్యమైనప్పుడును నీరు నిలచి నవ్వుడును పురుగుపట్టి పంటకు చాలవత్తము గలుగును. దీనినే వారు ఎలిచియెదురు.

చేరభూమిలనుగొన్ని దాని ఛేదన గెట్టిసుగారి యభిప్రాయము.

చెన్నపురిలోని హిందూదేశ విద్యావిషయక సంఘ సంయోగ కార్యదర్శిగారికి ప్రాధేపరు పాట్రిక్ గెట్టిసుగారు “భాషావిషయము తప్ప తక్కినవిషయములను పాఠశాలలో దేశభాషలలో బోధించుట”ను గూర్చి తమయభిప్రాయ నిటలు తెలిపిరి.

“పట్టణ నిర్మాణవిషయమున ప్రతి పట్టణముననుగూడ ప్రాచీన లక్షణము చెడకుండ (ప్రారంభ భాధారములవైననే దానిని నెలకొలుపవలయును. ఇతరదేశాల పద్ధతులలో ఉత్తమములైన వానిని స్వీకరింపవచ్చుననునదియే నాయుపవ్యాసములకు మూలాధారముగనున్నది. దేశభాషలో సర్వవిషయములను బోధింపవలెనను మిశ్రితాంశమునకును నాబోధనాభిప్రాయములకును సామర్యముకలదని మాత్రమే నేనీచట నుడువుచున్నాను. నాస్వాతంత్ర్యమును గూడ తెలుపుచున్నాను. నాతోడి గెయిలికుభాషను మాటలాడు వారిలో నొకడుగాని అతనికాలము వారు దేశభాషను నేర్పుటను నిరసించిన కారణమున నాతోడి నాకుగూడ స్వభాషను నేర్పించలేదు. మేము దాని నేర్పుకొనుటకు తగిన ప్రోత్సాహముగూడ నొసగలేదు. ఇప్పుడు నాబిడ్డలు గెయిలికుభాషను నేర్పుకొనుచున్నారు. దీనికి నా ప్రోత్సాహ మేమియునులేదు. అయినందు మేల్చుదేశములలో నివ్వకు దేశభాషాభిమానము ప్రబలమగుటచే దీనికి కారణము.

దేశభాషా భ్యాసమువలన గలుగు లాభము విచిత్రము. ద్వివిధములగు లాభములుగలవు. మొదటిదా భాషను మాటలాడు జన సంఘము యొక్క సానుభూతిని పడయగలగుట రెండవది బహుభాషా కొనిదత్తమును బడయుట. ఆకారణమున నివ్వకు మాదేశము నందలి యువజను లందరును గెయిలికుభాషను బాగుగా నేర్చియున్నారు. వారాభాషలోని గీతములను బాగుగా పాడుచున్నారు. నానుతులలో నొకదాభాషను బి.పి. పరీక్షలో నొకనివషయముగ నభ్యసించెను. ఇటుల దేశభాష నేర్చుకొని సంకీర్తనమున నాంగ్లభాషా వ్యాపన మొత్తమాత్రమును కొరవడదు. అటుల తలంచుట పొరబాటు. ప్రతిభాషకును ప్రజల వాడుక మొదలు భాషా సౌష్ఠవమువరకును ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యము కలిగియున్నది. ఇట్టిదేశభాషలను పరిత్యజించుట నాగరకతకు నర్హకరము. దీనినెవ్వరును కొరకగదు. భాషా ప్రాధిమ్య కొరకు భాషాభ్యాస మొనర్చుక పరీక్షలో కృతార్థులగుట కొరకును వ్యాపార నివ్వవాణియుకొరకును మాత్ర మభాషా నభ్యసించువారు మాత్రమే తాత్కాలికముగ నిరసించిన నిరసించు రేమోగాని తక్కినవారెవ్వరును నిరసించరు.

చెన్నపురిలోని యపరిసర్ధ ప్రదేశములను బాగుచేయుట

మహానగరవాసియాజమాన్యముక్రింద కడచిన (26-2-15) సామంతులము సింగారజేయకెట్టిగారు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు పర్యవేక్షించిరి. ఆరోగ్యాధికారియగు డాక్టరు మెక్డిసన్లుగా రధ్యక్షత వహించిరి. 12 మంది మాత్రమే సభకువచ్చిరి “సంఘ సంస్కరణమునకు సంబంధించిన విషయములలో నిది యొక ప్రధానవిషయముగ నున్నది. ఈ విషయమును ప్రపంచము లోని వారందరును శ్రద్ధతో గమనించుచున్నారు. అమెరికాలో కొన్ని సంవత్సరములనుండి వెక్కు సంఘము లేన్నదీ చాల ననుకూలముగ పనిచేయుచున్నవి. సంఘ సంస్కరణోదేశములు గల సంఘములు వెక్కులు గలవుగాని వారు పదేదేశమాత్రమే గాని యాచరణానుకూలముగా దాని నేమియును చేయుచుండుట లేదు ఇందులకు విశాళన ముపయోగకారిదాదు. ప్రజలు సాలక సంఘమువారికి తోడ్పడవలెను. అందులకు సంఘము తేర్చుప బడవలెను. వీరు వారమునకు కొకసారి ఆప్రదేశములకేగి లోపములను ఉద్యోగులకు తెలియపరచవలెను. ఉద్యోగులు తాము ప్రజాసేవకులయ్యి ప్రజాధికారుల మనకొని సానుభూతి కనుపరచుటకు చాలశోభనీయును అని యివ్వ నుడిచిరి.

వృత్తాంత లేఖలు.

మైసూరు వార్తలు.

(ఒక విశేషము యొద్దనుండి)

కాలమానము.

మైసూరు ఫిబ్రవరి 21:- ఎండబహుత్తిముగా గాయమున్నది. పానీయములు చాలినన్నియున్నవి. పరిశోత్తుముగిసి నవి. పీల్చివెరు దున్ని, చల్లుచున్నరు. మిరపతోటలకుచేసిన వ్యవసాయము వృధా అయినది. ఈసంవత్సరము, కారమాన కంతకరవా?

గోఖలేగారి మిత్రులు.

గోఖలేగారి మిత్రులైన గౌరవనీయులగు లోక మాన్య గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి మరణమునుగురించి, తమదుఃఖమును సానుభూతిని వెల్లడించుటకు మాపునామలు, శ్రీయెడ్లపల్లి మిమోయల్ బొనుచోటలో, నెల్లూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డుమెంబరు, రిడింగురూము వైస్ ప్రెసిడెంటు, చి-రా-రా-శ్రీ, కాకటూరు లింగారెడ్డిగారి సభాధ్యక్షత్వక్రింద సభకూడిరి. ప్రెసిడెంటు గారు, శ్రీగోఖలేగారి మరణసంప్రదింపునుచియు, వారి ఆకాల మరణమువల్ల భారతమాతకు కల్గినదుఃఖమును గురించియు, నావస్థనించిరి. సభవారలు యానంద్ గుండి తమదుఃఖమును, వెలిబుచ్చుచు సభముగిరిరి.

బొనుచోట, రిషేరు,

యూ. యెస్. బొనుచోట, గౌరవపూరిత బాగుచేయుటకు మాగ్రామములు వందరూప్యములు, నొసంగిరి. వీధుని వెరచేయుటకు, చి-రా-రా-శ్రీ, పట్నం. కోటారెడ్డిగారు పూనుకొనినందులకు, ఎంతయుకృతజ్ఞులము.

యూనియన్.

ఈగ్రామములో ఈవర్షగృహములు, లెక్కింపబడినది. "యూనియన్" చేయుటకు గాబోలునని, అనుకొనుచున్నారు.

రామయజ్ఞము.

నిచ్చట రాక్షస సంవత్సర ప్రైత్తిక్షిణి మొదలు, ఇరువది దినములు బ్రహ్మశ్రీ, వేదమూర్తులైన యజ్ఞాచార్యుల సుబ్బరామయ్యగారివలన రామయజ్ఞము జరుపబడును. రేయింబవళు భూనురులకు, అన్నప్రదాన మొనర్పబడును.

భీమునిచ్చుట వార్తలు.

(మావిశేషము యొద్దనుండి)

మృతిని సీపల్.

భీమునిచ్చుటను ఫిబ్రవరి 22:- 19 తేది మిటింగులో చిల్కానందరెడ్డిగారు నాయకుగారు ప్రైత్తిక్షిణి మొదలు, ఇరువది దినములు బ్రహ్మశ్రీ, వేదమూర్తులైన యజ్ఞాచార్యుల సుబ్బరామయ్యగారివలన రామయజ్ఞము జరుపబడును. రేయింబవళు భూనురులకు, అన్నప్రదాన మొనర్పబడును.

కోగమాండకి భీమాకంపెనీ

వైకంపెనీవై గొండరు ఆక్రమముగా దాఖలుచేసిన క్రిమినల్ సీటిషనును మాజిజడ్జిగారు కూడ రద్దుచేసినది వినుట కంతయు సంతసించుచున్నారము. తనకులేదని యేర్పిన ఒక కన్నును ఒకరకున్నదని యేర్పిన రెండవకన్నును పోయినదను సామెతపిటివనకుల పట్టుద్రువమైనది. కంపెనీ పూర్వమునే జయప్రథముగా పనిచేయుచున్నది.

రైల్వేసర్వే

విజయనగరము మొదలు మాయూరివీధుగా మధురవాడ వరకు సర్వేఅయినది. రైలుమార్గము చాలములుపుగాను నల్లులైన భవ్యమును బోడను, త్వరలో గావచ్చునని ప్రతిపాదించుటవలన విశాఖపట్నము హాస్యరసగుర్వి శ్రీ గవర్న మెంటు వారి లోచనరేయు సందిగ్ధమున నీరైలు మార్గమును గురించికూడ ప్రశంసించిరి వినుట కంతయు పంపిషభరితులము.

ఆస్పత్రి.

ప్రభుత్వమువారు మెడికల్ బిల్డింగు తాలూకు గ్రాంటుల బ్యాంకులో మామూలినీపర్ ఆస్పత్రిని తిరిగి కట్టించుట కైర్లూ 25000 వయచేసిరి. ఇయ్యది గా. 4వ స్థానముయ్య దుగారి రాకవ ప్రతి ఫలము మే మా మహానీయుని యెడ కృతజ్ఞతను వాపుచున్నారము. నాయకుగారి సాలలో మే మిశుభవాస్త్ర వినగలిగినను బ్ర. విశ్వనాథము పంతులుగారే యందుకు ప్రధానులనియు, వారిపురాభిమాన కార్యనిర్వహణ మున కిది కావ్యత స్మరణ చిహ్నమనియు, అపవిత్రాత్ముని సాజన్యమే మాకీమే లాభరేపనియు, వ్రాయుచు వారికనేక వందనలుల నాచరించుచున్నారము.

బెంగళూరు వార్తలు.

[స్వకీయవిశేషమునవద్దనుండి]

గోఖలేగారి మరణము.

బెంగళూరు ఫిబ్రవరి 21:- గోఖలేగారి మరణమును గురించి వారికుటుంబమునకు తమసానుభూతిని తెలుపుటకును, తన స్మరణ చిహ్నమును వెలకొల్పుటకును బెంగళూరు పుర జనులు గవర్న మెంటు ఉత్తతపాత్రకాలలో సమావేశమైరి. సభ ప్రారంభము కాకమునుపే భవనమంతయు సభ్యులతో నిండిపోయెను. ఈసభకు మైసూరు ప్రధానయంజనీగరు కర్నూరు శ్రీనివాసరావుగారు అధ్యక్షులుగనుండిరి. మైసూరు నివాసు గారు ఈసభకువిచ్చేసి యిట్లునుడిచిరి. తామగోఖలేగారిని మారు పదియేట సంచత్సరములు స్వయముగా నెరుచుదగని యె, ఆయన ఆకాలమరణమునకు మిక్కిలి దుఃఖించుచున్నారనియు, ఈమరణములమున దేశమునకు కలిగినలోపము సరి చేయుట కష్టమనియు చెప్పిరి. సిమ్మట కొంతమంది సభ్యులు గోఖలేగారిజీవితములోని ముఖ్యాంశములను చెప్పి ఇట్లుతీర్మానించిరి. ఈసభలోచేరిన బెంగళూరుపురజనులు గోఖలేగారి ఆకాలమరణము వలన గలిగిన గొప్పవైషమ్యమును చింతించుచు, వారికుటుంబమునకును, వారుసాపించిన దేశసేవక సంఘమువారికిని తమసానుభూతిని తెలియజేయుచున్నామి. తరువాతి సభాధ్యక్షులు తామగోఖలేగారిని విద్యార్థిగా నున్నప్పటినుండియు ఎరుగుదుననియు, గోఖలేగారు తమతోపాటుగొయినజనీరింగు కళాశాలలో ప్రవేశించి కొద్దికొలదికాలానే ఉన్నతపదవిని పొందుటకు వీలులేదని వదిలిపెట్టి ఢిల్లీనగరకళాశాలలో సామాన్యపాఠ్యాయులుగా మానుషానకుముప్పదిరూపాయలవేతనము మీద ప్రవేశించిరియుచెప్పిరి. మొదటవీరు నాలుగవతరగతి ఉపాధ్యాయులుగా ప్రవేశించి, తరువాతక్రమక్రమముగ 94 వసం॥ ములో కళాశాలలో సహస్యాసకులుగా నెర్పరుపబడిరి. వీరు చరిత్రలో ముప్పదివేలపుటలమును చదివితమని చెప్పగట. వీరికి మొదట ఇంగ్లీషుభాషయందు పాండిత్యము తక్కువగా నుండెటకాని విద్యార్థులకు షేక్స్పియర్ నాటకములను బోధింప వలసినవైనపుడు తెల్లవారిజామున నాలుగుగంటలకులేచినిశంతువుల సహాయమున బాగుగ పాఠములను తయారుచేసికొని పాఠశాలకు వెళ్లుచుండెటట. వీరు ఇంగ్లీషుభాషయందు వక్రృత్యమును సంపాదించుటకు బర్మ, మొదలగు గొప్పవక్రల యొక్క ఉపన్యాసములను కంతపాఠముచేసిరిట. వీరు ఏపని పూనినను తమ యావద్దక్షిణి ధారపోసి, కష్టనిష్ఠురములకొన్ని పనిని కొనసాగించుచుండిరి. వీరి రాజ్యాంగపద్ధతులను గురించి అభిప్రాయభేదము లుండవచ్చును. కాని వీరియొక్క దేశభిమానము, స్వాధీనత్వము కార్యదక్షత హిందూదేశ ప్రజల కందరికిని మార్గదర్శకులనుట నిస్సందేహమని చెప్పుచు సభను ముగించెను.

యద్ధిధి.

వైస్రాయిగారి యద్ధిధి రూ 105962-6-4 అయినది నెంటుబాన్ అంబులెన్సవారి యద్ధిధి రూ 8321 అయినది. హిందూ యువజనసంఘముయొక్క కార్యదర్శిగారిచే బెల్జియం దేశ సహాయనిధిక అణా చందాలవోప్పన 28 రూ పమాయి చేయబడినవి.

వేంకటగిరి వార్తలు.

(మావిశేషమునవద్దనుండి)

సామాన్యజనశాస్త్ర విద్యాభివృద్ధి.

వేంకటగిరి ఫిబ్రవరి 23:- ఈపట్టణమున నూతనముగ ఈసమాజము స్థాపింపబడినది. దీనియొక్కముఖ్యోద్దేశమేమన "సామాన్యజనులకు అనగాకృత్య చేలిపనులు మొద

లగు వృత్తులయందును వారికి వాటివృత్తులను మంచిస్థితికి తేగలిగిన శాస్త్రనివయములను వారికి చక్కగా బోధపడునటుల ఆంధ్రభాషయందు ఆయాశాస్త్రములయందు బ్రహ్మలయు వారిచే ఉపన్యాసము లిచ్చుటలు చేయుటయు, అట్టి శాస్త్ర విషయములను బోధించు వాగ్దాపత్రికలకు మాససంచికలను నుతీయు ఇంగ్లీషు ఆంధ్రభాషలయందు ప్రచురింపబడుచుండు గ్రంథములను తెప్పించుటయు, ప్రతిసంవత్సరమును, దశరా కాలములో వ్యవసాయము ముడిలగువృత్తులకు సంబంధించిన వస్తువులయొక్క ప్రచురణమును పశువులసంతయు జరిగించుటగా

ఈసమాజము స్థాపింపబడి రెండుమాసములయినను, ఈ జిల్లాకలెక్టరుగారు నివా 3 బహదర్ ఆర్. రామచంద్రరావుగారి సహాయమువలన నూ జిల్లాలో యేర్పాటుచేయబడియుండు వెజినరీ అసిస్టెంటుగారును. రా. పి. శ్రీనివాసరావుగారు యీసభయందు (1) గాలి తుంట్లు (2) ముసర (రిండర్ వెస్టు) (3) గుర మొదలగుపశువుల సంబంధముగ వ్యాధులనుగుతించి ఉపన్యాసములిచ్చిరి. ఈసభలకు రైతులు మొదలగువారు వచ్చుటయొక్క యీపట్టణమునకు చుట్టు 10 మైళ్లదూరములోనుండు గ్రామములయందలి ఎలి మెంటరీస్కూలు ఉపాధ్యాయులందరు, మాసభలకువచ్చి యిచ్చట నియ్యబడి ఉపన్యాసవిషయములకు నోట్సుతీసికొని వారివారి గ్రామములయందలి రైతులకు బోధింపవలసినదిగా నూర్చి అసిస్టెంటు ఇన్స్ పెక్టరుగారు ఉత్తరవుచుచేసియు న్నారు. ఈప్రాంత్యమునందు పశువులయొక్కవెళ్లరులు పని చేయుచుండినను, సామాన్యజనులు వాటివధులయందు పశువులకు టీకాలువేయించుకొనుటయందు అదరణలేక యుండిరి. ఇప్పుడు రైతులను ఉపాధ్యాయులను ఈసభయందుచేర్చి ఉపన్యాసము లిచ్చుటవలన అనేక గ్రామముల వారు ము స రి వ్యాధి కి గా ను తమ ప శు వు ల కు టీ కాలువేయించుకొను చున్నారు. అందువలన ఈ సభవలన సామాన్యజనులకు లాభముగల దవనమృతము మాకు గలిగినది

ఈసభను మదరాసు నందలి నెలట్రల్ అగ్రికల్చరల్ సొసై టికి ఉపసభగా చేసి వారియొక్క సలహాను అప్పడప్పడు పొందికలసాయసంబంధములగు విషయములందు పాటుపడవలయునని మాకు మిక్కిలి కోరికగా యుండి వారి పేర్వ్రాయగా వారందుల కంగీకరించియున్నారు. త్వరలోనే అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంటుగారిని పిలిపించివారిచేత కొన్నిఉపన్యాసము లిప్పించవలయునని యోచించుచున్నాము. ఈసమాజమునందు చేరు సభ్యులకు చందాలులేవు. భాగ్యంతులును విస్తారభూభావందులుగ నుండువారివద్ద ద్రవ్యసహాయమును పొంది యీసభ జరుపవలయునని మాయుద్దేశము.

వస్తుప్రదర్శనము, పశువుల సంత దశారాసందర్శనమునందుగాని, లేక యీపట్టణమున జరుగు తిరునాళయందుగాని జరుపవలయునని మాకోరిక అప్పుడు నానాగ్రామముల వారు ఇచ్చట జరుగువేడుకలు చూచుటకు వచ్చుచుండురు. ఈవస్తుప్రదర్శనము పశువులసంత జరిగించుటకు గాను, శ్రీరాజా వేంకటకుమార కృష్ణ యాచేంద్ర బహదర్ గారు తన సహాయము చేసెదనని వాగ్దత్తము చేసియున్నారు. ఈ సమాజమునకు శ్రీ వేంకటగిరి కుమార రాజాగారు, ప్రసిడెంటుగను, శ్రీరాజా వేంకటకుమార కృష్ణ యాచేంద్ర బహదర్ గారు వైసు ప్రసిడెంటుగను, ము.రా. నెమలి. సుబ్బరామము.రా.పురాణము-సుబ్బయ్యగారు కార్యదర్శుగను ఏర్పాటు చేయబడియున్నారు.

ఈ గ్రామములోనుండు రాజబంధువులను, పెద్దమనుష్యులను పోషకులుగ యేర్పాటుచేసియున్నారు. కాబట్టి యీ సమాజమువారు జన సామాన్యమునకు విశేషజ్ఞానాభివృద్ధి గలగజేసి వారి హేసగితిని బాగుపరుచుటకు శక్తిగలిగియుండు రని అందరును నమ్ముచున్నారు.

ఈనెల 20 తేది శనివారమున జరిగిన సభకు గౌరవనీయులగు ము.రా. ఆమంచర్ల. కృష్ణారావుపంతులవారు గ్రామసాహిత్యమును వహించిరి. ఈ సభవారు గ్రామ పాఠశాలకు మొదలగు విషయములను సంబంధము గ్రామములయందలి జనులకు బోధించుట అత్యవశ్యకమనియు, అట్టి కార్యమునకు యీ సమాజమువారు పూనుకొనినయెడల తాము డిస్ట్రిక్టుబోర్డువారికి సిఫార్సుచేసి ఆ విషయములను బోధించుటకు గాను మ్యజిక్కులాంటును, దానికి కావలసిన చిత్రపుటద్దములు మొదలగువియ్యవట్లు చేసెదమనియు నెలనిచ్చిరి. సభ్యులు గ్రామపారిశుధ్యతను గుతించి సంబంధము ఉపన్యాసములిచ్చుట కొప్పుకొనిరి.

నాగరపువస్త్రప్రదర్శనశాలయం

గొప్పగొప్పవారిచేజనవేల

దీయ్యబడినవతకము.

యోగ్యతాపత్రములుపొందిన

అమృతాంజనము అన్ని నెప్పులకు పరమామృతము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతశబ్దమాదినిగల

మాయమందుగాదు.

వీటియందునుండ దగిరది.

వేలకువేలు సీసాలు విక్రయము.

అమృతాంజనమునుపొందవచ్చును.

పక్షలుమందులను మోసముగలుగును

పంచభాష చీటి చూచి

కొనిన మోసముగలుగుదు

అమృతాంజనము

అంజనశబ్దమంతమునగల

చక్కలుమందుగాదు.

తలకొప్పులు, వాయువునొప్పులు, పార్శ్వ

పుకొప్పులు, కీళ్ళపొట్టులు, పక్షవాతము,

చాపులు, గాయములు, పుండ్లు, దగ్గు

వీని కన్నిటికి అమృతమువలెను.

చక్కని డబ్బితో సహా

సీసానికి 8 అణాలు.

వాడని వారుండగు.

అమృతాంజనము దీపావారి ఔషధముల ప్రకటన.

దంతచూర్ణము

దంతనొప్పులకు మంచిపొదుము. నువ్వునన

వలిగియుండును. వెల స్వల్పము.

డబ్బీ 1-కి వెల 0-2-0 మాత్రమే.

దంతశూలహరి.

నొప్పిగలచోట చూచిని మందులోతిడిచి

పెట్టిన నొప్పినివెంటనేమాన్పును.

సీసా 1కి వెల 0-8-0 మాత్రమే.

జీర్ణరసాయనము

అకలిలేకపోవుట, అగ్నిమాంద్యము,

మలబద్ధము మొదలగువానికి మంచిమందు.

25 మాత్రలుగల డబ్బీ 1కి వెల 1-4-0

గజ్జికీలైలము

చిన్నపిల్లలకు మంచిమందు. ఈతైలము

నాలుగుపూలురాచినతప్పుకపనిచేయును.

డబ్బీ 1కి వెల 0-3-0 అణాలు.

పగుళ్ళకు తైలము

అజకాళ్ళు, అజచేతులు, చర్మము,

కారకమువలననుశీతగాలివలనను పగిలిపిరు

కారుటయు, జలపుట్టుటయు సంభవించును.

ఈతైలమును చాచిన పగుళ్లమూని వెల

పోయి మంచివర్ణము రాగలను. పగుళ్ళ

మోహినీ తైలము

మెదడుకు, కండ్లకు చలువజేయును. మె

ద్రుకలు నునుపుచేరును. కురులు పెరుగును.

5 తులముల నూనెగల సీసా వెల 0-12-0.

మూలశంకకు తైలము

మూలశంకవలన ఆసనమువద్ద చర్మము

లావుబారి మొలలుపేర్చడి యమితే బాధగలు

గును. డబ్బీ 1-కి వెల 0-12-0 మాత్రమే.

కలరా మూత్రము

కలరాతగిలినవెంటనే మందుతీసుట అవ

శ్యకము. కలరాకు బహుశ్రేష్ఠమైనది.

12 మాత్రలు డబ్బీ 1-కి వెల 0-6-0.

తేలు మందు

ఈ మందును కుట్టినచోటరాచిన బాధ

మాయమగును. ప్రతియింట నుండదగినది.

సీసా 1-కి వెల 0-8-0 అణాలు మాత్రమే.

వజ్రగుళికలు

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, రక్తవృద్ధికి,

శక్తికి, వజ్రాయుధము.

20 మాత్రలుగలడబ్బీ 1కి వెల 1-0-0.

రోమహరి.

ఈభస్మమును నీటితో గట్టిగా కలిపి

కుట్టించిన, రోమములు లెండు నిమిషముల

లో మొదలంటి చాలిపోవును. దీనివలన

చర్మము సలుపెక్కిన. మంటయుండదు.

డబ్బీ 1-కి రు 0-8-0. వి. పి. తో 0-12-0.

శామర తైలము

తామర, తీట, ఏనుగుగడ్డ, దురద, రసి

కారుట మొదలగువాటికి మంచిమందు.

డబ్బీ 1-కి వెల 6 అణాలు మాత్రమే.

జ్వరహరి

చలిజ్వరము, విడుపుజ్వరము, మన్యజ్వరము

మొదలగుసమస్తజ్వరములకుదివ్యౌషధము

సీసా 1కి వెల 0-12-0 అణాలు.

కర్ణశూలహరి

5, 6 బొట్లను చెవిలోపొసిన బాధతగ్గును.

మంటయుండదు. త్వరలో మాన్పును.

సీసా 1కి వెల 0-6-0 అణాలు మాత్రమే.

సుఖబోగి మూత్రము.

కొరుకు సవామేహములకు ఈమూత్రము

బాగుగ పనిచేయును. వీనిని తినుచువుండు

పడినచోట సుఖబోగి తైలమును రాయవల

యును. ఇవి రక్తశుద్ధికి మేహకారక బా

ద్యములకు కూడ చాల ఉపయోగకారి.

20 మాత్రలుగల డబ్బీ 1-కి వెల రు 1-0-0.

సుఖబోగి తైలము

డబ్బీ 1-కి రు 1-0-0. వి. పి. తో 1-4-0

విధములన్ని ప్రాములకును, కొరుకు

పుండ్లకును ఈ తైలము ఉపయోగించును.

ఈతైలముకు గాచిన పుండ్లు మానును.

చోపలికి మూత్రము తినువలెయును.

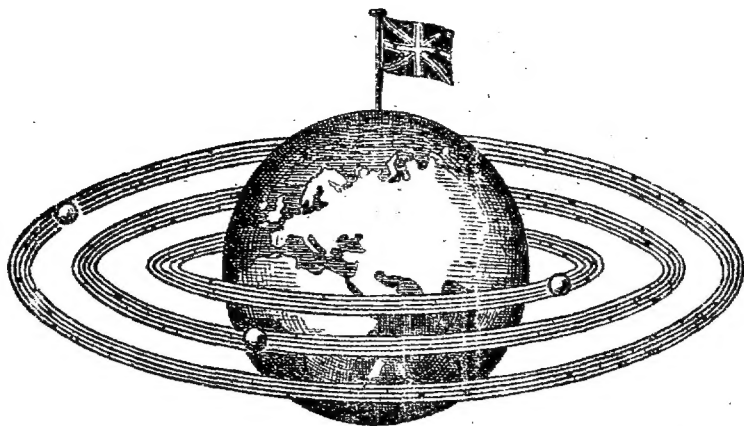
ఇది అమృతాంజనము దీపా, ఇ

గం. ప్రేరిరోడ్డు, పోర్టు బొంబాయి.

ఈ. పి. 2, తంబుకెట్టి వీధి, జార్జిటౌను, మద్రాసు.

ప్రపంచ యుద్ధము.

మనమోర సంగ్రామము!

చిత్రరూపము !!

యోధా గ్రణుల భావ చిత్రము !!!

యూరోప్ ఖండముందెల్లను, అల్లకల్లోలముచేసి రక్తప్రవాహమునే బోరలాడుచుండు జగత్ ప్రళయ స్వరూపముగా పాతాళ కాలభైరవునివలె వివరణయుండు అతిభయంకర యుద్ధనాయకులనున్ను, ఆయా దేశపు రాజాధిరాజులనున్ను, చక్రవర్తులనున్ను, ప్రత్యక్షముగా జూచి నట్లు కనబడ సుందరమైన భావచిత్రములు, ప్రకాశించునట్టి నునుపైన కాగితములపై ముద్దుగా ముద్రించి విక్రయమునకు సిద్ధముగనున్నవి.

త్యర జేయుడు! స్వల్ప మే ప్రతులు!!

ఈ సమకాలికులైన మర్కటమువలె అక్కడిక్కడికి తిరుగుచు వ్యాపారనాపలనున్ను, యుద్ధనాపలనున్ను హాళిము క్షేపితుడకు మూడింటిబడి సముద్రపాతమునకు పోతువైన ఎమ్మడనను జూచియుందురా? దానియొక్క నాయకుని తెలుసునా? అది చూచానును ముట్టడించి జేసిన అనాగతములను జూచియుందురా? తుదకు దానిని గతిజూపిన సిద్ధియును నావయును దానియొక్క నాయకునిని జూచియుంటిరా?

పంచపాండవులవలెయుండు ఇంగ్లాండ్, రష్యా, ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, జపాన్ చక్రవర్తులనున్ను దుర్యోధన దుశ్శాసనులవలె కాలాగ్నికి పోతువైయుండెడి జర్మని ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ, చక్రవర్తులను జూచియుందురా? ఆయా రాష్ట్రముయొక్క సేనా నాయకులనున్ను నాకానాను కులనున్ను, నాయువిమూస నాయకులనున్ను జూచియుందురా? లేనియెడల మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు చిత్రపటములు తెప్పించి జూడుడు! చిత్రపటమువలన యుద్ధసంగతులు మనసునకు సులభముగా బోధపడుటకు సందియములేదు. దీనివెల. | రూపాయ.

షరా.—యుద్ధమారంభమైనతోడనే రణరంగమునందు సూతనముగాయెత్తబడిన పోటోలను తెప్పించి ముద్రించియున్నాము ప్రతియొక్క వటుమును మౌనికట్టల జాట్టి నలగక భద్రముగా జేరునట్లు పంపెదము. నేటికే వ్రాయండి!

విలాసము :— గురుబసవ కంపెని మద్రాసు.

మంచిసభ్యులను! వేసవలు ఖర్చుపడినవి!! వనక దొరుకవు!! ఈపంచలు కొనువారికి, పంచ 1-కి అత్తలారాటను కోర్కని కోర్కొద్దవలయును అను గ్రంథముకట్టి ఇశాను

మేలైన జపాన్ పట్టుపంచలు.

అనేక పంచలు కర్చుపడినవి!! వస్తుతం ఖరలు తగించియున్నాము. వాచకులారా! కృంగారమున్ను, నాగరికతయున్నుగల మేలైనజపాన్ పట్టుపంచలు పండుగదినముల ఆవిష్కరణకొరకు తెప్పించి విక్రయించిన పోగా మిగతొద్ది పంచలుముత్రము యున్నది. ఇందులో ఎరువు, కచ్చు

ఆవడపు, రోజా, మేమున్ను ఇత్యాదిరంగులు గలవి. కృష్ణ పిండుమైనవి, త్వరపడుదు. రిక్తమారనిడిగిన్ని 2 1/2 మార తెడలయుగల పట్టుపంచ 15 2-0-0. పంచ 1-కి అపాలఖర్చులు ... .. 0-0-0. దీటా తెండుపంచలు కొనువారికి తపాలఖర్చులు ఇశాం.

జి. సీతారామ మొదలియార్, పి, కందప్ప మొదలిపిడి, తిరువల్లి క్కేణి, మదరాస్

తేలు మందు

విల సీసా 1-కి 0-8-0, వి. పి. సహా 0-1-0.

తేలుకాటువలన అపాయములేదు గాని విశేష బాధగలదు. విషము నెత్తురులో తేలుకాటున ప్రవేశించదు. బాధనరములవెంట పెద్దనరముద్దగం నుండి లాగుట ప్రారంభించును. కుట్టినచోటును మొవ్వగునటులు చేసిన బాధ తగ్గును. ఈ ద్రావ కము వనేకులు పరిశీలించిరి. ఇది మిగుల ఘాటు గలిగి నీటివలె నుండును. చెడకుండుటకు గాను రబ్బరు విరడాగల సీసాలో మందు పోయబడినది. కుట్టినచోట కొంచెము మందుపోసిని బాధమూలముగనును. నుగును గలిగియున్న తాము బాధపడక నిలరులకు పూజ్యము గట్టుకొనవచ్చును.

అమ్మతంజనము: డిపో, } 109, ఫేరికోడ్డు, శాంతాం }
6,7 తంబుకట్టిపిడి, మదరాస్

22-వ స్కెగల (సవరము) బంగారు. (ఇ దుకు పూచీవడగలము)

గెజల్ నాగర

1 1/2 సవరము యెత్తు

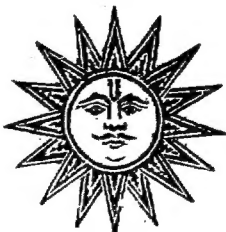
వెల రు. 30-8-0

మతియునిధిమలగు బంగారుగల, వెండిగల, రాళ్లు చెక్కినగల, మువ్వ నువవి ఈకింద పేర్కొన్న వర్తకులవద్ద దొరకును. కొనువారికి కాట్టలూగులు ఉచితముగ పంపబడును.

సదరక ఇండియా జావలెరి హ్యూనుఫాక్టరీ కంపెని, 487, టంకనాలపిడి, సామూకారుపేట, మదరాసు.

The Southern India Jewellery Manufacturing Co., 437, Sowcarpet, Madra

ఆంధ్ర వార్త

సౌఖ్యము

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు మావద్ద దొరకును. కొనువారు సూర్యమూర్తును గమనింపుడు.

వలయువారి:—

ఎస్. నారాయణ అండు కంపెని, 21, హమ్మనపిడి, బొంబాయి.

దంతచూరము

డబ్బీ 1-కి 0-2-0 12-కి రూ. 1-2-0. కింటిసెట్టులకు డిస్కావడము.

సువాసనిగల, ఉండును.

ఈ దంతచూరములలో పండ్లు త్రాగుముటవలన చిగుళ్లు గట్టిపడును. చిగుళ్లు నుండి రక్తము ప్రసరించకుండును. నోటిదుర్గంధము నేరక యూడును. పండ్లు ముత్యముల వలె తెల్లగా నుండును.

అమ్మతంజనము డిపో, తంబుకట్టిపిడి, మద్రాసు.

శుక్లనష్టము

గుణమీయనిచో సొమ్ము తిరుగ నీయబడును.

100 మాత్రలు గల సీసా రు. 2-0-0.

బోస్టుఖర్చులు వగయిరా ప్రత్యేకము.

నష్టకమునకు ముందు యింకను కలవు.

తేట్లాగు ఉచితముగ పంపబడును.

టవర్ అండ్ కో., (1-12-14) విలూరు, కృష్ణాజిల్లా